

Pražská vysoká škola psychosociálních studií, s. r. o.

Mediace v rozvodovém řízení

Daniela Oliveauová

Bakalářská práce

Studijní program: Sociální práce a sociální politika se zaměřením na komunikaci s aplikovanou psychoterapií

Vedoucí práce: PhDr. Dana Vrabcová

Praha 2022/23

Prague college of Psychosocial Studies

Mediation in divorce proceeding

Daniela Oliveauová

The Bachelor Thesis

Study programme: Social Work and Social Policy and Communication with Applied
Psychotherapy

The Bachelor Thesis Work Superior: PhDr. Dana Vrabcová

Prague 2022/23

Anotace

Bakalářská práce se zabývá pohledem na mediaci v rozvodovém řízení ze strany profesionálů, jejichž úkolem je služba či podpora pro účastníky rozvodu. Jedná se o následující profesionály: advokát, soudce, rodinný terapeut, mediátor a vedoucí pracovnice OSPOD.

Práce je rozdělena na teoretickou část, zabývající se základními pojmy, jako jsou mediace a mediátor, dále také rodinnou mediací a rozvodovým řízením. Objasňuji zde také cíl, výhody a proces mediace.

Jedna kapitola je také věnována existujícím empirickým výzkumům v oblasti mediace.

Praktická část je pak výzkumné kvalitativní šetření metodou polostrukturovaného rozhovoru s výše uvedenými profesionály.

Klíčová slova: Mediace, mediátor, rozvodové řízení, rozvod, konflikt, spor, rodinná mediace, komunikace

Annotation

The bachelor thesis deals with the view of mediation in divorce proceedings by professionals; their mission is to support and follow the two parties in their divorce with the help of those following professionals: lawyer, judge, family therapist, mediator Social worker.

The thesis is divided into a theoretical part, dealing with basic concepts such as mediation and mediator, as well as family mediation and divorce proceedings. Then I present benefits and process of mediation.

The practical part is a qualitative research survey using the method of a semi-structured interview with the above-mentioned professionals.

Keywords: Mediation, mediator, divorce proceedings, divorce, conflict, dispute, family mediation, communication.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

Prohlašuji, že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne.....

Podpis.....

Poděkování:

Děkuji paní PhDr. Daně Vrabcové za to, že přijala vedení mé bakalářské práce, za její laskavý přístup, užitečné rady, připomínky a podněty. Děkuji také respondentům za jejich cenné informace a názory a jejich ochotu a pozitivní přístup.

Obsah

Úvod	8
1 Vysvětlení pojmů.....	11
1.1 Mediace.....	11
1.1.1 Komunikace.....	13
1.1.2 Konflikt.....	15
1.2 Mediátor.....	17
1.3 Rodinná mediace.....	19
1.4 Rozvodové řízení	21
2 Specifika mediace.....	23
2.1 Cíl mediace	23
2.2 Výhody mediace	24
2.3 Proces mediace	25
2.4 Proces mediace	26
3 Empirická část	28
3.1 Výzkumné šetření zaměřené na mediaci a její význam.....	28
3.2 Výzkumné otázky a cíle.....	28
3.3 Metoda výzkumného šetření.....	29
3.4 Plán výzkumu a výzkumný vzorek.....	30
3.5 Harmonogram, realizace a etika výzkumu.....	31
3.6 Otázky výzkumného šetření.....	32
3.7 Aplikace témat výzkumu do položených otázek	32
3.8 Výsledky výzkumného šetření.....	33
4 Diskuze	64
Závěr.....	68
Seznam literatury.....	70
Seznam obrázků a tabulek	72

Úvod

Jako téma bakalářské práce jsem si vybrala oblast, jejíž nezbytnou stránkou je kvalitní komunikace, opravdovost, nestrannost a zejména také podpora a pomoc při zvládnání sporů, emocí, hledání průsečíků shod a postupná tvorba dohody stran, které jsou v konfliktu.

Při setkání s paní doktorkou Vrabcovou v rámci předmětu meditace a facilitace na PVŠPS mnou proběhlo několik různých emocí, myšlenek, rozjímání a také určitá forma frustrace.

Uvědomila jsem si, co jsem prožívala s dcerou v jejím dospívání a jak bylo nemožné dohodnout se s jejím tátou i na těch nejjednodušších věcech.

Pamatuji si, že jsme v dceřiných 14 letech absolvovali všichni, otec, dcera, já a nějaký velmi mladý muž a mladá žena, možná mediátoři, možná psychologové, setkání, o kterém se hovořilo jako o meditaci. Organizátorem byl OSPOD. Bylo to však setkání, při kterém jsem měla pocit, že není žádný prostor na hledání „společného“, a to zájmu o správný vývoj dítěte, urovnání vztahů s dítětem a dohodu mezi rodiči.

Měla jsem pocit, že jsem nebyla v emocích schopna ani definovat a pochopit to, co se na mě sneslo za kritiku – dá se říci, že jsem úplně „zamrzla“. Slyšet od dcery a jejího otce, který se mnou od jejích 2 let nežil, že jsem dceru týrala a že byla týrané dítě, dovedlo můj organismus ke „zmrznutí“, nedovedla jsem bojovat ani z toho utéct. Cítila jsem to jako obrovskou „podpásovku“, nemohla jsem pochopit, jak je možné, že dcera může něco takového tvrdit, cítila jsem se sama proti všem, nebo spíše všichni proti mně...

Toto „zmrznutí“ je reakcí člověka na situaci, která ho ohrožuje na zdraví či na životě. Tady dochází k přepnutí člověka na „nouzový režim“ a jedinou prioritou se stává přežití, vše ostatní musí stranou. Pracuje náš prastarý „reptilní“ mozek, a tak jako plaz je schopen se ani nehnout při nebezpečí, tak i člověk ve vysokém stresu „zamrzne“, je „jako opařený“, má „totální okno“...

Jak to, že ti psychologové či mediátoři nebyli schopni rozeznat, co se ve mně děje; já tehdy psychologii nestudovala, ale oni to vědět měli!

Také nepochopili manipulaci otce dcerou, jeho chuť po pomstě a ubližování... Nepochopili, jak je dcera navedená, že s ní otec 4 až 5 dní v týdnu není, jen jí dává peníze; nepochopili, že nechodí do školy a píše si sama omluvenky; nepochopili, že otec odjel na 3 týdny do Thajska a 14letou dceru nechal samotnou v Praze – ne u kamarádky a jejích rodičů, ale samotnou v bytě v Praze.

Nepochopili mé obrovské strachy, které jsem prožívala, když jsem věděla, že se Lea stýká s partou již dospělých lidí, kterým tvrdí, že je jí 16 let, pije, kouří, je stále sama a dělá si de facto co chce... a z tohoto důvodu jsem tehdy kontaktovala OSPOD.

Sociální pracovníci neviděli hraniční chování otce, jehož jedinou referencí lásky jsou peníze, neviděli, že Lea slouží jako „zbraň“ jeho pomsty...

Z tohoto sezení jsem odešla zmatená, smutná, nešťastná, ponížená...

Nepřeji nikomu, aby zažil to, co jsem při „mediaci“ zažívala já.

Proto přednáška paní dr. Vrabcové byla pro mě obrazně řečeno zárnou hvězdou, jež probleskne temnotou, světlem schopným si poradit s jakoukoliv formou tmy.

Měla jsem pocit, že mediace může být fantastická, účinná forma pomoci rodičům nastavit jasné konkrétní body výchovy a výživy dítěte. A jako ve všem hraje lidská stránka a osoba mediátora v ní hlavní roli.

Když tak přemýšlím o tom sezení, které jsem před již více než deseti lety absolvovala, tak se zamýšlím, jaký podíl jsem v tom měla já? V té době jsem byla velmi zraněná, rozešla jsem se s dlouhodobým partnerem, odstěhovala jsem se zpět z Francie do České republiky, kde jsem neměla zázemí, přátele, dcera odešla bydlet k tátovi a od této doby se mnou přestala komunikovat. Úplně.

Byla jsem nejspíše na pokraji deprese s pocitem, že můj život je v troskách. Nejhorší však z toho bylo to, že dcera odmítala jakýkoliv kontakt se mnou.

Až později jsem se od ní dozvěděla, že to bylo z důvodu, že si to táta nepřál, že chtěl, ať se na mě „emočně neváže“..., to jí její otec říkal, také mě před ní velmi kritizoval; myslím, že v jeho obraze jsem byla „nesnesitelná fúrie“, se kterou se „ani dcera nechce bavit“.

Co bych v té době při setkání s mediátory dala za vlídná slova, za trochu pochopení, trochu podpory a za vedení rozhovoru zejména pro dobro dcery...

Možná toto setkání bylo nazváno meditací; bylo však pouze nějakou zvláštní formou diskuze, kritiky, výměny výčitek, názorů, postojů. Nikdo neřekl na počátku cíl setkání, nikdo nenastínil, co se bude dít, co má být výstupem; měla jsem pocit, že začal útok a já zkoušela horko těžko obhajobu... Jak jsem se však mohla obhajovat, když můj mozek nemohl reálně reagovat...?

Bohužel z tohoto sezení tito lidé vyvodili, že je asi něco špatně u mě, kontakt s dcerou byl stále nulový a po nějaké době, to už jsem začala chodit na psychoterapii, mi řekli, že když jsem nereagovala a nic neříkala, tak mysleli, že tvrzení otce a dcery se možná zakládá na pravdě.

Mám však spíše pocit, že chtěli mít splněno, doopravdy jsem neviděla nějaký zájem nám pomoci hledat cestu.

O deset let později jsem díky zajímavé přednášce paní doktorky Vrabcové pochopila, že jde rodičům pomoci jinak, doopravdy, že je možné mediací nalézt alespoň pár shodných bodů, které ulehčí trápení a pomohou ke zdravějšímu rozvoji dítěte...

Co mě také při přednášce velmi zaujalo, bylo to, že mediace není veřejnosti dostatečně známa, i když se to zvolna lepší, ale že se často nepoužívá tam, kde by byla velmi prospěšná, a že není využívaná v celé své míře. Co mě také překvapilo, že je to profese, ze které je těžké se uživit, a mediátoři musejí často dělat více prací. Také neexistuje dostatečný rámec a jednoznačné vzdělání či jednotný etický kodex pro tuto mladou profesi.

To mi vnučko myšlenku něco s tím udělat, něco změnit tak, aby rodiče a děti při rozvodu mohli snížit utrpení, negativní emoce, stres, ale zejména aby rozchod způsobil co nejmenší trauma dětem a neovlivnil negativně jejich zdravý rozvoj.

Jako první jsem požádala paní Danu o možnost vykonat stáž v její společnosti a oslovila jsem ji také s prosbou, zda může být vedoucí mé bakalářské práce. Dana vše s radostí přijala. Co se týče stáže, jejím cílem byla osvěta mediace a projekt se rozjel takovým směrem, že jsem s dalšími společníky založila společnost s ručením omezeným Altruo, jejímž cílem je pomáhat rozvádějícím se rodičům snížit psychickou, časovou a finanční zátěž při rozvodu či rozchodu (www.vasrozvod.cz).

Co se týká bakalářské práce, zdálo se mi zajímavé získat další informace na téma mediace při rozvodu, a to od profesionálů, kteří s rodinnou mediací pracují. Posláním této práce je pak připravit základní nástroj, který objasní přístup jednotlivých profesionálů k mediaci, její přínos, cíl a rozdílný náhled dle profesí.

1 Vysvětlení pojmů

1.1 Mediacce

Definovat přesně mediaci je nesnadné, neboť je to dle Matouška et al. a titulu Děti a rodiče v rozvodu (2015, s. 109) „živá a vyvíjející se metoda pomoci stranám v konfliktu“.

Rozlišujeme zejména dva typy mediací: **mediace facilitativní** a **mediace transformativní**.

Například aktuální zákon o mediaci nabízí následující definici facilitativní mediace: „Mediace je postup při řešení konfliktu za účasti jednoho nebo více mediátorů, kteří podporují komunikaci mezi osobami na konfliktu zúčastněnými (dále jen strana konfliktu“) tak, aby jim pomohli dosáhnout smírného řešení jejich konfliktu uzavřením mediační dohody“. Definici transformativní mediace lze formulovat třeba takto: „Mediace je proces, ve kterém třetí nestranná osoba (nebo osoby) pracuje se stranami konfliktu na tom, aby jim pomohla změnit kvalitu jejich konfliktní interakce z negativní a destruktivní na pozitivní a konstruktivní, zatímco objevují a probírají možnosti řešení. Důsledky využití jedné nebo druhé definice jsou zásadní pro chápání procesu a cílů mediace i vnímání role a úkolů mediátora“ (Matoušek et al., 2015, s. 109).

Dle Asociace mediátorů ČR je pak v manuálu k výcviku mediace definována následovně (Vrabcová, 2015, s. 21):

„Mediace je neformální, strukturovaný proces mimosoudního řešení konfliktů. V tomto procesu mediátor jako nezávislá a nezaujatá osoba napomáhá stranám identifikovat jejich zájmy a podporuje je v hledání společných praktických a reálných řešení v předmětech, které způsobily konflikt. Podporuje klienty v hledání společné smírné cesty a ve vytvoření vzájemně přijatelné dohody, která může být v určité formě právně závazná. Pomáhá jim hledat taková řešení, která uspokojí obě strany, aniž by doporučovala či nařizovala podobu výsledného řešení. V mediaci ti, kdo rozhodují o výsledku sporu, jsou samotní účastníci mediačního procesu“ (Manuál výcviku o mediaci, AMČR, 2013, Praha, s. 4).

Mediace je dle Průvodce rodinnou mediací založena na komplexním pohledu na člověka a svět, ve kterém žije. Mediátor respektuje zásadu, že naše řeč odráží naše myšlenky a určuje svět, v němž žijeme (Šišková, 2016, s. 15).

Dle Dany Patočkové je v knize Nejlepší je domluvit se aneb Průvodce mediačním procesem (2013, s. 42) „mediace proces, ve kterém třetí neutrální osoba napomáhá stranám v konfliktu nalézt vzájemně přijatelné řešení sporu, aniž by spor rozhodovala nebo nařizovala podobu výsledného řízení. Jedná se o dobrovolný mimosoudní proces“.

Dále dle stejného zdroje „lze konstatovat, že mediace je určitá forma asistovaného vyjednávání se zapojením třetí, neutrální strany. Oproti soudnímu nebo rozhodčímu řízení mediátor neposuzuje míru zavinění jednotlivých stran, nezkoumá důkazy, nevyslýchá svědky ani neanalyzuje právní kontexty sporu. Už sama přítomnost třetí, neutrální strany, usilující o dosažení dohody, nikoliv o vynesení rozsudku, výrazně mění dynamiku celého sporu. Strany zde nemusí přesvědčovat o své nevině či vině druhého. Není třeba „očerňovat“ druhou stranu nebo ovlivňovat mediátorovy sympatie“ (2013, s. 42).

Co se týká vývoje budoucích vztahů stran zainteresovaných ve sporu, Dana Patočková (2013, s. 42) uvádí, že „mediace je ze všech zmíněných procesů intervence třetích stran nejméně rušivá s ohledem na budoucí vztah oponentů. K vyhrocení vzájemných vztahů dochází, na rozdíl od soudního nebo rozhodčího řízení, v mediaci ojedinele“.

Lenka Holá et al. v knize Mediace a možnost využití v praxi (2013, s. 100) říká následující:

„*Médium* znamená latinsky střed; *medius* – prostřední. Mediace je proces, jímž se snažíme obrazně řečeno „vyjít vstříc napůl cesty“. Dosáhnout dohody mezi stranami. Ani jedna z nich by se neměla cítit poražena, zneužita či ponižena“. Dále definuje mediaci jako „neformální, strukturovaný proces řešení konfliktů. Sporným stranám pomáhá v řešení jejich situace a dosažení výsledné dohody nestranná třetí osoba – mediátor“. Dále Holá et al. (2013, s. 100) považuje mediaci obrazně řečeno za jakýsi „most mezi účastníky konfliktu“.

V knize Jiřího Plamínka Mediace, nejúčinnější lék na konflikty (2013, s. 50) je „mediace způsobem zvládání sporů – tedy těch konfliktů, které mají významnou emotivní, resp. vztahovou složku – za pomoci neutrálního procesního odborníka. Tohoto odborníka označujeme jako mediátora“.

Svémi slovy bych shrnula meditaci jako způsob řešení konfliktů za využití vhodné komunikace, znalostí psychologie, sociologie, při kterém se hledají shody mezi stranami, na nichž se následně staví. Je to metoda, kde prostředník – mediátor je empatický, přijímá a respektuje každou ze stran, její emoce, dává každé straně stejný prostor a vede strany k nalezení řešení jejich sporu a vytvoření dohody. V rodinné terapii jde pak zejména o řešení zájmů dítěte tak, aby rodičovský spor neovlivňoval negativně další vývoj dítěte.

1.1.1 Komunikace

Když hovoříme o meditaci, je na místě se pozastavit nad pojmem komunikace. Komunikace – slovo – je zde velmi silným nástrojem. Může být jak pohlazením, tak také velkou zbraní.

Podle Peregrin (Diplomová práce Dana Vrabcová 1999, , s. 18): „Mediátor musí umět rozklíčovat hodnoty slov, které účastníci během mediace sdělují. Bez schopnosti nalézat konkrétní významy a zprostředkovat je druhé straně, by se mediátorovi nepodařilo zefektivnit komunikaci mezi klienty.“

Tady si také dovolím hovořit o knize, kterou považuji za zásadní, co se komunikace týče.

Pro správnou komunikaci je důležité respektovat daná pravidla, která byla výstižně sepsána v knize Dona Miguela Ángela Ruize Čtyři dohody (2001). Tato kniha bývá prezentována jako praktický průvodce osobní svobodou skrze moudrost starých Toltéků.

Toto uvědomění si, že je člověk svobodný a moudrý, řídí-li se těmito čtyřmi základními pravidly, dovoluje lidem mít život jednodušší, svobodnější, radostnější a jasnější.

Mám za to, že v komunikaci jako takové, zejména pak v mediaci, je velmi důležité si tato pravidla připomenout a respektovat je. Jsou součástí procesu, který pomáhá stranám se dohodnout.

První pravidlo:

Nehřešte slovem – zde Don Ruiz vysvětluje, že slovo je „zbraň“ a že je třeba slov využívat opatrně a laskavě jak vůči ostatním, tak zejména vůči sobě.

Zde si přeji zmínit, že mediátor je profesionálem na komunikaci a že ví, že se komunikace skládá z vyřčeného (slovy) a nevyřčeného, což se nazývá verbální a neverbální komunikace. Pro účinnou komunikaci je potřeba pochopit a vzít za své, že slova v komunikaci představují přibližně 30 % řečeného, dalších 70 % tvoří neverbální komunikace. Někteří badatelé říkají, že je to až 90 % ¹⁾. Je tedy důležité nejen to, co která strana řekne, ale zejména to, jakým způsobem při řečeném reaguje (výška hlasu, tón, úšklebky obličeje, držení těla...). To znamená, že hloubka řečeného má často menší váhu než vyjádřená forma. Toto je také velkým nástrojem pro mediátora, aby pochopil strany, viděl jejich pozice více do hloubky, úroveň nesváru a mohl k tomu zaujmout správný postoj.

¹⁾ *DUVERNOIS, I., Larousse, Paris, Décoder le langage du corp, 2016, s. 17) Pravidlo Mehrebian: Paul Ekman, americký psycholog vypracoval studii v roce 1967, podle níž neverbální komunikace je tvořena z 55 % tělesnými projevy (gesta, chůze, ...) a 38 % hlasem (výška, rychlost, intenzita...), což představuje 93 % dopadu zprávy, když hodnotíme jedince.*

Druhé pravidlo:

Neberte si nic osobně – všechno, co lidé říkají a dělají, dělají na základě svého vlastního uvážení a v převážné většině situací to nemá s námi nic společného. Když se nás kritika, urážky, negativní mluva, arogance ... dotýkají a bolí nás, dáváme dotyčnému, který je vyslovuje, nad námi moc.

Proto je důležité v komunikaci a v meditaci zejména, aby si mediátor nebral poznámky stran osobně, snažil se vcítit do člověka, který hovoří např. vyčítavě či urážlivě, a aby se snažil zamyslet, co za tím, co je řečeno, je ve skutečnosti, tzv. „číst mezi řádky“. Mediátor ví, že lidé mají často neadekvátní reakce, neboť nějaké slovo, nějaká situace můžou vyvolat v jedinci reakci, která se netýká přítomnosti, ale může se jednat o otevřené zranění z minulosti.

Další, v pořadí třetí pravidlo:

Nevytvářejte si žádné domněnky. To znamená, že když něčemu mediátor nerozumí, tak se zeptá a nehádá, co chtěla dotyčná strana říct. Slušně, diplomaticky, s asertivitou a empatií se zeptá na vše. Je to velmi důležité a dovolí mu to získat vysvětlení a mít jasno. To znamená, že dotazy mediátora pomohou stranám lépe se pochopit, na vyřčené adekvátně reagovat, neboť získají jasné informace a prostředky k tomu, aby jednali srozumitelně.

Čtvrté pravidlo:

Vždy vše dělejte, jak nejlépe umíte. Dospělý člověk ví, že v dané situaci, ať udělal, co udělal, provedl to nejlépe, jak uměl a mohl dle stupně své zralosti a úrovně vědomí.

Zde je důležité, aby strany pochopily, že je mediátor respektuje a důvěřuje jim, že oba jednali nejlépe, jak mohli, že cílem (v převážné většině případů) nebylo ubližovat druhému, ale spíše nepochopení a komunikační problémy.

Samozřejmě lidé, kteří jsou ve sporu, se spoustou emocí nejsou příliš schopní reagovat vždy adekvátně, proto je v počátku velmi důležitá role mediátora – měl by stranám nastavit komunikační pravidla. Tomu se budu věnovat později, až budu rozebírat fáze komunikace.

Dalšími důležitými komunikačními technikami je aktivní naslouchání. Patočková (2013, s. 101) ho definuje „jako schopnost plně se soustředit na to, co hovořící říká, ve snaze pochopit skutečný význam řečeného, a to v co největším souladu s mluvčím. ... Pro mediátora je nutné být dobrým posluchačem z mnoha důvodů. Potřebuje získat dostatek informací o podstatě sporu, zorientovat se v prioritách, zájmech a motivaci účastníků. Nadto je pro strany důležité, aby cítily, že je jim nasloucháno a rozuměno“.

Pro mediátora je důležité se soustředit na sdělení mluvčího, ne na své vlastní pocity, dále rozpoznat hlavní význam sdělení, udržovat oční kontakt a porozumět neverbálním signálům a pravidelně si ověřovat porozumění řečenému (Patočková, 2013).

Další důležitou komunikační dovedností je klást cílené otázky a vědět, kdy a jak vhodnou otázku použít. Mediátor používá zejména otázky otevřené, nezbytné k rozprůdění rozhovoru, které dovolují neomezeně se vyjádřit a sdělit to důležité. Tyto otevřené otázky začínají slovy: *co, jak, kdy, proč*.

Na uzavřené otázky je pak odpověď většinou jednoslovná. (Patočková, 2013).

„V mediaci je časté i využití tzv. *otázek po výjimkách*, které dávají stranám příležitost zamyslet se nad věcmi z jiného úhlu pohledu.“ Používají se zejména v situacích, kdy dochází k přílišnému zevšeobecnování.

„Hypotetické otázky mapují možnosti, motivaci či pravděpodobnou reakci druhé strany na určitou hypotetickou situaci nebo nabídku... V mediaci se výrazně využívají ve fázi hledání řešení a vyjednávání“ (Patočková, 2013, s. 103).

Dále je potřeba umět správně parafrázovat. Tím se „ověřuje a zvýrazňuje podstata sdělení a předkládá se „v konstruktivnější formulaci“.

Parafráze jsou pak využity zejména pro potvrzení si, že mediátor správně porozuměl, a také ke „zjemnění negativních aspektů původního sdělení a posunutí komunikace konstruktivním směrem“ (Patočková, 2013, s. 105).

1.1.2 Konflikt

Co to je konflikt?

Jiří Plamínek (2013, s. 15) v knize *Mediace* vysvětluje „motor vývoje“ konfliktů: „O konfliktech tedy můžeme říci, že jsou neodstranitelnou charakteristikou bytí. Tím, že porušují rovnováhu nebo stabilitu, konflikty systémy **dynamizují** a umožňují jejich pohyb a vývoj. Bez konfliktů by nebylo vývoje, protože vývoj probíhá jen díky konfliktům.

Konflikty jsou tedy palivem do motoru vývoje. Vlastním motorem vývoje je potom řešení konfliktů. Pokud systém umí své konflikty zvládat, nebo dokonce využívat ke svému vývoji, má budoucnost. Pokud s tím má problémy, je ohrožen“.

Plamínek hovoří o tom, že konflikty mohou mít také pozitivní stránku a že je třeba je přijmout jako „životodárné, že se díky nim můžeme mnohému naučit a hodně získat.“

V konfliktech je třeba vycházet dle stejného autora z Deklarace lidských práv²⁾: „Jedno ze zcela zásadních práv je jistě právo samostatně a originálně myslet a vytvářet a osvojovat si **vlastní názory**. Toto právo, právo na názor nám nelze odcizit, může je omezit jen nemoc, úraz nebo smrt... Je-li tato **svoboda slova** omezována, bývá to známkou potíží ve společnosti...Není-li společnost nemocná, nemusí proti špatným myšlenkám bojovat násilím. Již celá tři desetiletí při každé vhodné i nevhodné příležitosti opakuji svůj názor, že špatná myšlenka by měla živořit na okraji zájmu společnosti, **nikoliv proto, že je zakazovaná, ale proto, že je špatná.**“ (Plamínek 2013, s. 15, 16). Dle Plamínka jsou lidé odlišní; liší se tedy také názory a slovy. Je třeba odlišným názorům naslouchat, ne je zesměšňovat, ale přemýšlet o nich, ale zejména je respektovat.

„**Tolerance odlišnosti** je – po právu myslet a svobodě slova – třetím pilířem pozitivního přístupu ke konfliktům. Jsou-li názorové odlišnosti... přirozené a legitimní, jsou zřejmě přirozené a legitimní i konflikty mezi lidmi. Ty vznikají právě při střetu odlišností. Jak víme, narušují rovnováhu a podmiňují vývoj. Konflikty je tedy žádoucí tolerovat úplně stejně jako odlišnosti. ... Konflikt, který ignorujeme, se spontánně vyřeší jen málokdy. Většinou v ústraní vykvasí v konflikt větší, záluždnější a ničivější. Není-li tedy možné konflikty odstraňovat a není-li rozumné je přehlížet, zbývá nám především třetí možnost – snaha je řešit.“ (Plamínek 2013, s. 17).

Dále Plamínek hovoří o nezbytnosti včasného řešení konfliktů a potřebě zamyslet se nad každou myšlenkou řešení a k výsledku dojít mírumilovnou cestou (2013).

Předmětem zájmu mediace a mediátorů jsou pak interpersonální konflikty.

Plamínek (2013) hovoří o **sporech** jako o prvním typu interpersonálních konfliktů. Ve sporech chtějí účastníci prosadit svá řešení a do sporu vkládají skutečné či předstírané emoce, což ztěžuje hledání řešení.

Druhým typem interpersonálních konfliktů jsou **problémy**. Problémy jsou takové konflikty, ve kterých chtějí účastníci najít dobré řešení. Neprosazují tedy svoje vlastní řešení, ale snaží se nalézt společně uspokojivé řešení. Problémy tedy neobsahují emoce, avšak je také zřejmé, že mohou přerůst ve spory.

Pro úspěšné řešení konfliktů je potřeba **spory** depersonifikovat, to znamená zbavit je emočního náboje, a spory tudíž přeměnit v problémy.

²⁾ *Všeobecná deklarace lidských práv, přijatá OSN v letech 1945 a 1948) www.osn.cz*

„Celkově lze říci, že spor je třeba řešit od **emocí k věci**. ... Negativní emoce mohou působit proti racionálnímu řešení především tehdy, dokud se skrývají v lidském nitru. Jakmile vyjdou ven, jsou odhaleny a vhodným způsobem pojmenovány – tedy jakmile jsou **legitimizovány** mediátorem a pokud možno i pochopeny druhou stranou sporu – ztrácejí svou brzdou sílu.

Mediátor se tedy snaží emoce pochopit a obvykle také pojmenovat a připustit, že jsou legitimní. Přesněji, že je přirozené, že v podobné situaci tyto emoce mohou vzniknout....

Emoce zpravidla **ukazují sílu** některých zájmů... Často jsou vázány na pocit, že něco ohrožuje důstojnost člověka, nebo na faktory, které snižují pocit vnitřní hodnoty člověka“ (Plamínek, 2013, s. 34–35).

Patočková (2013, s. 67) popisuje příčiny konfliktů:

„Příčiny konfliktů vznikají na několika rovinách:

- a) *Vztahové*, kdy na počátku mnoha konfliktů stojí špatná nebo nedostatečná komunikace mezi stranami, odlišná interpretace chování druhé osoby, přítomnost silných emocí či vliv stereotypních negativních představ;
- b) *Věcné*, jejichž důvodem bývá nedostatek či zkreslování potřebných informací, odlišné názory na sdílení zdrojů, časové limitace, jiné priority;
- c) *Hodnotové*, způsobené odlišnými základními životními postoji, morálkou, vírou či přesvědčením.“

Dle autorky je třeba vědět, že se tyto roviny prolínají a není je jednoduché od sebe oddělit. Někdy začnou na rovině věcné, ale ve skutečnosti se týkají roviny vztahové.

1.2 Mediátor

Dana Patočková (2013, s. 51) hovoří o tom, že mediátorem může být vlastně každý, koho si strany zvolí a kdo s touto „funkcí“ souhlasí. Dále rozděluje mediátory na mediátory – blízcí lidé, kteří jsou se stranami v kontaktu ještě před vznikem konfliktu, a mediátory – respektované autority, osoby, které se díky svému postavení těší přirozené autoritě, např. učitel. U obou těchto skupin mediátorů hovoříme o tzv. neformální mediaci.

Co se týká mé bakalářské práce, budu se zde zabývat pouze mediátory, které Patočková nazývá „nezávislí mediátoři“, kteří nemají k danému sporu žádný předchozí vztah. Jsou dle autorky neutrální jak ke zúčastněným stranám, tak k podstatě sporu. Nemají autoritu spor rozhodnout, pouze mandát asistovat stranám při hledání vzájemné přijatelné dohody. Převážně se jedná o školené odborníky, kteří cíleně využívají meditačních technik a znalostí dynamiky meditačního procesu, aby zvýšili

pravděpodobnost, že se strany domluví. Dle Patočkové (2013) zde hovoříme o tzv. formální (institucionalizované) mediaci, která bývá využívána v situacích, kdy strany cítí potřebu zásahu neutrální osoby s jasně definovanou rolí a určitými garantovanými schopnostmi, tedy vzděláním a praxí. Tito jsou vázáni v ČR zákonem a etickými kodexy, předepisujícími standardy vzdělání a povahu výkonu mediace.

Lenka Holá et al. (2013) definuje mediátora jako odborníka na efektivní vyjednávání, jenž vstupuje do sporu zvenčí, je nezávislý a neutrální. Podporuje klienty v hledání společné smírné cesty a vytvoření vzájemné přijatelné dohody, která může být v určité formě právně závazná. Mediátor spor neposuzuje ani nerozhoduje o formě konečného ujednání. Ti, kdo rozhodují o výsledku sporu, jsou samotní účastníci mediačního procesu. Dle Holé et al. (2013) by osoba mediátora měla zvládat mediační techniky a strukturu vedeného procesu mediace.

Dále je mediátor odborníkem na dosahování dohod (Hrušáková, Novák, 1999).

Dle Tatjany Šiškové v knize Průvodce rodinnou mediací (2016, s. 15) má mediátorovo slovo „hladit“. Proto je bezpodmínečně nutné, aby brilantně ovládal mediátorský jazyk. Čím lépe to dokáže, tím více povede lidi k pochopení, a čím rychleji se lidé vzájemně pochopí, tím úspěšněji bude dosaženo dohody, která je založená na jejich potřebách a možnostech.

Pro mediátora je důležité vědět, jak pracovat s pocity. Lidé do mediace přicházejí s negativními pocity, jako jsou vztek, smutek, zlost, strach, křivda, pohrdání... a zde mediátor pracuje s technikou „zrcadlení“. To znamená, že tyto pocity nevyvrací, ale naopak povzbuzuje strany, že tyto emoce přejdou a že je respektuje. Mediátor dovoluje stranám prožívat, co chtějí, ale pomáhá snižovat negativní nastavení a zároveň pomáhá vnímat toto prožívání i druhé straně. Strany zároveň musí cítit důvěru, kterou v ně mediátor vkládá. Šišková (2016).

Co se týká řešení sporu, mediátor nenavrhuje řešení, ale nechává zodpovědnost za nalezení dohody či částečné dohody na samotných aktérech.

Plamínek (2013, s. 78) zařazuje mediaci mezi pomáhající profese. Z tohoto důvodu „Mediátor pomáhá ostatním, v tomto případě stranám konfliktu. ...Cokoliv mediátor udělá, měl by poměřovat tímto svým posláním. V pochybnostech by se měl ptát, zda to, co se v nejisté situaci chystá udělat, skutečně může pomoci účastníkům konfliktu“.

Jeho posláním je tedy:

- Zprostředkovat komunikaci;
- Určit proces;
- Být nestranný;

- Dbát na orientaci;
- Nerozhodovat o věci;
- Analyzovat kauzu;
- Ovlivňovat vztahy „

Úkolem mediátora je pak podle Matouška et al. (2015, s. 127) „umožnit stranám sporu maximálně využít jejich kapacitu (schopnosti, možnosti a zdroje) i chuť měnit současný nevyhovující stav. Právě v předpokladu a podpoře těchto dvou faktorů spočívá přidaná hodnota mediace a obecněji její hodnota jako taková“.

1.3 Rodinná mediace

Je to nejrozšířenější forma mediace a důležitý způsob řešení konfliktů, neboť účastníci těchto konfliktů mají úzce propojené vzájemné vztahy, které budou trvat také v budoucnu. Je zde také mnohem vyšší emocionální obsah a spor, rozchod, rozvod rodičů má přímý dopad na všechny členy rodiny, zejména pak na děti. Děti by měly být v rodinné mediaci chráněny nejvíce a úkolem mediátora je rodičům pomoci uvědomit si potřebu jejich ochrany a společnou odpovědnost rodičů za výchovu a zdravý rozvoj jejich dětí.

Rodinná mediace (Vrabcová, 2015) je vhodnější cestou k urovnání citlivých emocionálních problémů rodinných záležitostí než soudní a právní mechanismy. Proces rozvodu manželství je velmi vysilující a zraňující pro všechny zúčastněné. Mediace umožňuje uplatněním konsenzuálních přístupů snížení napětí souvisejícího s konflikty, a to v zájmu všech členů rodiny. Mediace usiluje o ochranu zájmů dětí, omezuje škodlivé dopady rodinného rozvratu a podporuje pokračující vztahy mezi členy rodiny.

Rodinná mediace je pak podle T. Šiškové (2016) specifická, protože mediátor musí detailně zjistit nejen příběhy dvou stran v konfliktu, ale také analyzuje příčinu situací „příběhů“ celé rodiny a pracuje také s důsledky řešení, to znamená, že nechává každou stranu pojmenovat, co se stane, když navrhnou právě zmíněnou cestu. Někdy také mediátor klade otázky jménem dětí, což rodiče často překvapí a zastaví je v rychlém řešení rozpadu rodiny.

Nástrojem mediátora je znalost mediačních technik, zejména pak technik aktivního naslouchání. Mediátor musí umět vyhledat a pojmenovat zájmy a důvody sdělení, formulovat neutrální výroky, umět uzavírat minulost a soustředit se na budoucnost. Jeho další kvalitou je schopnost spojovat lidi v konfliktu vždy, kdy je to možné (Šišková, 2016).

Mediátor musí umět především dobře naslouchat. Obě strany musí být vyslyšeny a účastníkům mediace podává zpětnou vazbu a současně ukazuje, že druhou stranu můžeme pochopit, pokud skutečně začneme naslouchat. Díky aktivnímu naslouchání je pak mediátor schopen odpovědět na otázku, co je pro kterou stranu opravdu důležité. Musí mít schopnost reflektovat aktuální situaci a nabízet klientům vidinu pozitivního konce. Musí být také schopným organizátorem a vyznat se v konfliktu, jeho zákonitostech a vývoji. K tomu potřebuje také dobré analytické schopnosti, které jsou nezbytné pro dobrou orientaci v konfliktu. Je pro strany příkladem a vytváří pro ně bezpečné prostředí (Šišková, 2016).

Mediace v rodinných konfliktech je jednou z nejrozšířenějších oblastí využívání mediace – Lenka Holá, *Mediace v teorii i praxi* (2011). Současně v ní panuje výrazná terminologická nejednotnost. Setkáváme se s termíny „rodinná mediace“, „rozvodová mediace“, „mediace v partnerských vztazích“ atd. V zahraniční literatuře se pojem rodinná mediace využívá i pro rozvodové řízení. U nás většinou rozlišujeme rodinnou a rozvodovou mediaci (Holá, 2011).

„Rodinná mediace se zabývá řešením konfliktů vzniklých ve vzájemném soužití členů rodiny (rodičů, dětí, prarodičů atd.)

Rozvodová mediace je metodou řešení konfliktů v rámci rozvodového řízení manželů. Protože o rozvodu manželů rozhoduje soud, spojuje se v ní mediace rodinná s mediací v justici. Specifickým rysem rozvodové mediace je dvojí pohled na rozvod manželství:

1. Pohled sociálně psychologický, kdy rozvod je vyústěním dlouhodobého konfliktního vztahu obou partnerů.
2. Pohled právní, kdy rozvod manželství je právním institutem. Jeho naplnění předpokládá splnění právních norem. Zákon hraje v rozvodovém řízení významnou roli, takže ho musí i rodinná mediace respektovat a vycházet z něj“ (Holá, 2011, s. 191).

Holá (2011, s. 191) pak preferuje pojem rodinná mediace, který lépe vyhovuje skutečnosti, že se mediace může zabývat všemi oblastmi, které souvisejí s rozpadem vztahu rodičů a dalšího fungování i širší rodiny. Naproti tomu pojem „rozvodová mediace“ silně demonstruje narušenost a rozpad vztahu manželů. Označení „rodinná mediace“ připouští, a dokonce podporuje zachování co možná nejlepších vztahů partnerů pro jejich další rodičovské fungování.

1.4 Rozvodové řízení

Co se týče rozvodového řízení, použiji informace, které jsem získala od paní Z. K., která pracuje u civilního soudu v Praze a má na starosti řízení o rozvodu a vypořádání majetku. Poskytla mi on-line rozhovor.

Postup při rozvodu je následující:

1. Návrh k soudu (podá rodič nebo právník).
2. Vypořádání výchovy a výživy dětí musí nabýt právní moci před jakýmkoliv jednáním o vypořádání majetku u civilního soudu.
3. ROZVOD
 - a) Nesporný rozvod – paragraf 755 občanského zákoníku – společný návrh (podmínka – manželé nežijí společně déle než 6 měsíců) – klasický rozvod bez příčin – cca 80 % rozvodů.
 - b) Sporný rozvod – nejčastěji má každý svého advokáta.
4. Vypořádání MAJETKU
 - a) Zde ustavuje soudkyně téměř vždy mediátora, když se jedná o sporný rozvod. Dle paní Z.K. navrhuje všichni mladí soudci mediátora na rozdělení majetku; starší soudci mediátora nenavrhují často.
 - b) Mediátora si mohou rozvádějící zvolit, nebo je jim určen soudcem – většinou ½ párů si zvolí sama; polovina to nechá na soudci, neboť se na mediátorovi nedohodnou.
 - c) Soudce navrhuje v tomto řízení **převážně advokáty-mediátory** (kvůli složitosti SJM, ocenění majetku, společností atd.), a to na minimálně 3 h meditace – rozvádějící se pár si to platí sám.

Další informace jsem obdržela od opatrovnického soudce Mgr. B., taktéž z Prahy.

Opatrovnický soudce často supluje „mediátora“ a jeho cílem je pokusit se o smír. Tak cca 50 % párů jde k soudu a bylo by schopné se dohodnout s pomocí mediátora.

Dle Matouška et al. v knize Sociální práce v praxi (2005) je často rozvod výsledkem dlouhodobého rozhodování. Tento úmysl pak v partnerech neklíčí symetricky; jeden z partnerů o něm uvažuje delší dobu než ten druhý, zahájil tedy dříve proces emočního odpoutávání. Matoušek pak rozlišuje dva druhy konstelace rozvodových rolí: symetrickou, kdy obě strany dělají podobné kroky, a komplementární, kdy se jeden partner odpoutává a druhý se projevuje závisle a zkouší „připoutávací“ strategie. Mnohem častější je pak druhá konstelace.

O krizovém období, kdy možnost rozchodu visí ve vzduchu, hovoří dále Matoušek jako o období ambivalence. V tomto období, dle Matouška, „manželé se více hádají, anebo se naopak sobě vyhýbají, přestávají kooperovat ekonomicky, omezují sex, volno tráví odděleně apod.-, někteří manželé dělají pokusy vztah spravit. Naplánují si např. společnou dovolenou, pustí se do renovace bytu, koupí si abonentní vstupenky na koncerty.“ Tím prověřují svou motivaci dál ve vztahu pokračovat; bohužel často se tím „ukážou vztahové problémy ještě zřetelněji. Výsledkem bývá zvětšení distance obou partnerů nebo eskalace konfliktů“ (Matoušek, 2005, s. 63).

V době samotného rozvodu „se rozvíjejí intenzivní emoční reakce na rozvodovou situaci. U manžela, který si rozvod přeje méně, má reakce podobu depresí a úzkosti. Je-li to muž, hrozí u něj více než dříve také agresivní chování vůči ženě, kterou již nemá potřebu ochraňovat. I ten z manželů, jenž dal k rozvodu popud a ví, co si přeje, na rozvodovou situaci reaguje intenzivními emocemi“ (Matoušek, 2005, s. 64).

Období po rozvodu je dle Matouška často prožíváno podobně jako vlastní rozvod. Manželé se musejí vyrovnat jak s nepřítomností toho druhého, tak také čelí nutnosti najít si nový domov a mohou trpět samotou. „Fáze doznívajícího rozvodu je dlouhá. Jde o proces po psychologické stránce podobný oplakávání zemřelého partnera. V jistém ohledu je to ještě těžší, protože „zesnulý“ žije, někdy je nutné s ním komunikovat (např. o dětech, někdy je možné ho nadále potkávat, někdy ho někdo jiný v řeči připomíná apod.).“ (Matoušek, 2005, s. 64).

Tady si přejí ještě zmínit o Cochemské praxi, kterou částečně uplatňují některé soudy v České republice, zejména však mimo Prahu. Cochemská praxe (jinak též Cochemský model) je cestou, jak ku prospěchu dětí řešit opatrovnické spory v případě rozvodu nebo rozchodu rodičů.

Cochemská praxe stojí na 4 základních principech:³⁾

1. Je snaha o co nejrychlejší vyřešení sporu mezi rodiči, aby konflikt dále neeskaloval a situace se nezhoršovala. Soud například nařídí jednání do 14 dnů od podání návrhu.
2. Základním principem řešení je zachování rodičovské odpovědnosti za dítě u obou rodičů. Otázkou tedy není, kdo z nich bude mít dítě v péči, ale jak bude mezi ně péče rozdělena.
3. Vždy je preferována dohoda rodičů před názorem soudu.
4. Rodiče jsou vedeni k dohodě za pomoci odborníků. Zpočátku může jít i o vynucenou spolupráci rodičů (pod hrozbou znevýhodnění v soudním sporu), postupně se však obvykle stává dobrovolnou.

³⁾ www.cochem.pro

2 Specifika mediace

2.1 Cíl mediace

Základním cílem mediace je vyřešení konfliktu. Když se uzavře dohoda nebo plán postupu do budoucna či částečná dohoda, jedná se o úspěšnou mediaci.

Účastníci mediace vykazují na rozdíl od soudního řízení vysokou míru spokojenosti s procesem i výsledkem, z něhož obvykle jedna strana odchází jako vítěz a druhá jako poražený. Tato věcná nespokojenost s výsledkem má často za následek snahu o změnu či nerespektování rozhodnutí. Mediace je oproti soudnímu řízení rychlejší a má významně nižší náklady (Plamínek, 2013).

Manuál k výcviku mediace Asociace mediátorů ČR pak uvádí:

„Cílem a výsledkem mediace je jasně formulovaná, srozumitelná a prakticky uskutečnitelná dohoda, na jejíž podobě se podílejí všichni účastníci mediačního procesu. Dohoda zahrnuje konkrétní postupy řešení, rozdělení zodpovědnosti, úkolů i sankcí za její nedodržení. Dohoda má písemnou podobu a stvrzuje se podpisy stran i mediátora. Tak dle závazkového práva může nabývat charakteru právní smlouvy. Konečnou podobu mohou jednotlivé strany konzultovat se svými právníky či jinými odborníky.“

Dle některých autorů se považuje za cíl zejména spokojenost účastníků mediace. Podcílem pak může být také samotné zvládnutí konfliktu, lepší komunikace mezi účastníky, uvědomění si svých zájmů a pochopení druhé strany, redukce konfliktu, umožnění klientům nahlédnout na jejich vzájemný vztah aj.

Plamínek považuje mediaci za úspěšnou v případě, kdy jsou dohoda či řešení uskutečněny a spor přestává existovat. Podle něj je skutečným posláním mediace spokojenost účastníků s jejím průběhem věcným, procesním i v prožívání účastníků. Uvádí, že na rozdíl od soudů, kde je hledána spravedlnost jako konečný cíl, je ústředním tématem mediace spokojenost. Spravedlnost je v mediaci druhotná, není mediátory jako objektivní kritérium vůbec zvažována (Plamínek, 2013).

V knize Děti a rodiče v rozvodu Oldřicha Matouška et al. (2015) se hovoří o tom, že mediace je často spojována s dohodou; má však mnohem širší uplatnění.

Výstupů nebo kritérií úspěšnosti mediace může být více:

- Dohoda mezi rodiči
- Větší orientace rodičů v tom,
 - co je podstatou neshody,
 - jaké mají možnosti,
 - jakým rozhodnutím vlastně čelí,
 - jaké budou jejich další kroky i v případě, že se neshodnou.
- Lepší porozumění situaci druhého a důvodům, kvůli nimž jedná daným způsobem.
- Jakékoliv rozhodnutí, o němž si rodiče nebyli jistí, ale nyní ho chtějí udělat a vědí proč. (Matoušek et al. 2015, s. 125).

2.2 Výhody mediace

Přestože mediátor nemůže dle Patočkové (2013) zaručit, že se spor v průběhu jednání vyřeší, zkušenosti a výzkumy ukazují, že má mediace mnoho předností. Cituje následující výhody:

- „Podporuje spolupráci stran, nezavírá prostor budoucí spolupráci;
- Hledá řešení, nikoliv viníka;
- Je dobrovolná, strany mohou jednání kdykoliv přerušit;
- Respektuje soukromí stran a sdílených informací;
- Je procesem stran, které mají zásadní vliv na jeho podobu a řešení;
- Umožňuje hledat různé formy řešení;
- Je výrazně levnější a rychlejší než arbitráž nebo soudní řízení.“ (Patočková, 2013, s. 43)

Někteří autoři uvádějí, že existence a tlak zátěžové situace, v níž se osoba nachází, může negativně ovlivnit i její zdravotní stav a měnit ve složitých případech i základní životní postoje.

Setrvávání v konfliktu bez jeho okamžitého řešení narušuje vztahy v soukromí, v rodině, zhoršuje pracovní výkonnost, snižuje koncentrovanost, vede ke zvýšení chybovosti.

Ve své diplomové práci paní Dr. Vrabcová (2015) hovoří o výhodách mediace, které shrnují autoři (Holá, Huerta, Šišková, Plamínek, Cholenský) následovně:

- „zplnomocnění a aktivizace účastníků konfliktu – mají kontrolu nad průběhem řešení sporu a jeho výsledkem,
- rychlost – spor se může řešit okamžitě,
- ekonomická úspornost – sníží se finanční náklady na vyřešení konfliktu, např. ušetřením

- výdajů za právní služby a soudní poplatky,
- minimalizace negativních důsledků – nikdo není vítěz ani poražený,
 - emoční podpora obou účastníků – sníží se napětí alepší se vztahy,
 - vzájemné pochopení mezi účastníky sporu – vysvětlí si názory, ujasní potřeby, očekávání a zájmy,
 - důvěrnost – je zachováno soukromí účastníků,
 - vytvoření společné dohody na základě zodpovědně uvědomovaných rozhodnutí obou stran.“
- . Vrabcová (2015, s. 26)

2.3 Proces mediace

Principy mediace

Když hovoříme o mediaci, je také vhodné podtrhnout její charakteristiky:

Patočková (2013, s. 42) uvádí dobrovolnost – není možné přinutit jednu nebo druhou stranu k aktivní účasti na mediaci či přijetí dohody a kterákoliv ze stran může proces ukončit nebo do něj opětovně vstoupit. Mimo dobrovolnost hovoří Patočková o tom, že „mediace je procesem stran“. To znamená, že se účastníci mediace aktivně účastní celého procesu, jako je výběr mediátora, otázky, o kterých se bude jednat, ale zejména přebírají zodpovědnost za podobu výsledné dohody. Další vlastností dle výše uvedené autorky je to, že „mediace probíhá v soukromí“ (2013, s. 43). Veškeré informace jsou považovány za důvěrné.

V diplomové práci paní doktorky Vrabcové (2015) byly shrnuty principy mediace od různých autorů.

Obrázek 1: Principy mediace

Plamínek:	Šišková:	Holá:	Potočková:
<ul style="list-style-type: none">•dobrovolnost•nestrannost•důvěra•nehodnocení•tolerance•podpora•rozhodování•odpovědnost•změna•budoucnost•tvorba•vzorovost	<ul style="list-style-type: none">•dobrovolnost•důvěrnost•nestrannost•neutralita•nezávislost•vyváženost	<ul style="list-style-type: none">•dobrovolnost•důvěrnost a důvěra•nestrannost, neutralita•změna soupeření na spolupráci•orientace na budoucnost•pochopení odlišností•alternativy- hledání nových možností•svoboda rozhodování•převzetí zodpovědnosti	<ul style="list-style-type: none">•dobrovolnost•mlčenlivost•neutralita

Zdroj: diplomová práce paní doktorky Vrabcové (2015)

Hlavní z principů – dobrovolnost – je také zakotvena v zákonu o mediaci.

Co se pak týče důvěrnosti, je důležitou součástí etického kodexu mediátorů, avšak mediátor nemůže být zodpovědný za mlčenlivost stran.

V mediaci je zodpovědnost rozdělena mezi mediátora a účastníky mediace. Mediátor je zodpovědný za proces a jím zvolené postupy, strany zodpovídají za řešení a dohodu.

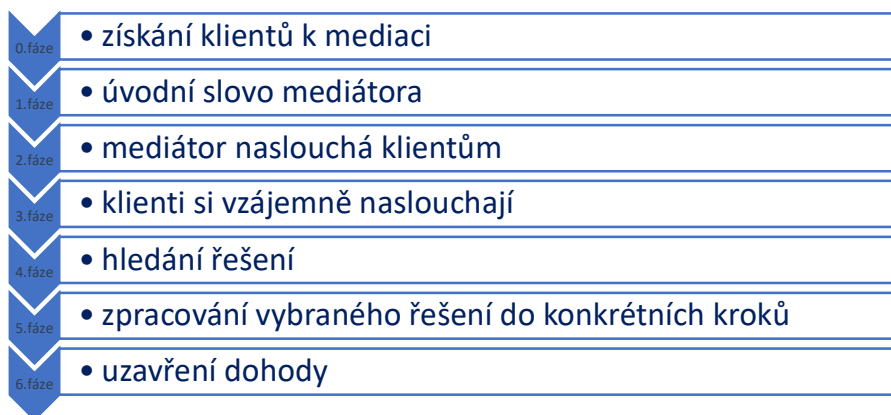
Princip budoucnosti je pak velmi důležitý pro strany, aby se orientovaly na to, jak budou fungovat zejména vůči dětem do budoucna. Mediátor musí vystihnout, jak do hloubky je potřeba řešit minulost, aby se v ní strany neztratily a aby tato důležitá nevyřešená věc se nestala brzdou bránící dohodě.

2.4 Proces mediace

Důležitou součástí mediace jsou emoce. Strany v konfliktu nejsou často schopné si bez pomoci mediátora s emocemi poradit. Proto je struktura procesu mediace velmi důležitá, jakož i respektování jednotlivých částí. Často je zásadní dát určité části mediace nezbytný čas, tak aby přílišná snaha o výkon nenarušila vytvoření důvěry stran vůči mediátorovi (Patočková, 2013).

Dle Vrabcové (2015) je možné strukturovat mediaci do následujících fází:

Obrázek 2: Fáze mediace

Zdroj: Vrabcová (2015)

Dana Patočková – Nejlepší je domluvit se, pak uvádí následující fáze mediačního procesu (2013, s. 13):

1. Předmeditační fáze
2. Zahájení meditace
3. Hledání informací
4. Hledání řešení
5. Společné vyjednávání
6. Tvorba dohody

Do předmeditační fáze pak dle Patočkové (2013) patří náležitosti, které se dělají před zahájením samotné mediace. Patří sem např. posouzení vhodnosti mediace, vysvětlení podmínek mediace, sepsání smlouvy, získání souhlasu účastníků...

Fáze zahájení mediace je pak začátkem mediačního jednání. Někdy se jí říká „mediátorův úvod“. Zde je znovu definována role mediátora a také základní principy mediačního procesu. Dále mediátor informuje účastníky o tom, co bude následovat, a nechává také odsouhlasit pravidla jednání.

Ve fázi Sběru informací mediátor vyslechne obě strany a seznamuje se nejen se spornými body, ale také s potřebami a zájmy účastníků.

Při fázi hledání řešení je pozornost mediátora směřována k různým možnostem řešení s cílem podívat se na všechny možné varianty potenciální dohody. Tato fáze pak plynule přechází do fáze vyjednávání podmínek.

3 Empirická část

3.1 Výzkumné šetření zaměřené na mediaci a její význam

Tato část představuje druhou polovinu mé bakalářské práce, která pojednává o způsobu, jakým jsem shromáždila informace nezbytné k mému výzkumu. Zde také stanovuji cíl výzkumu a hlavní výzkumnou otázku. Budu zde následně analyzovat výsledky mého šetření.

3.2 Výzkumné otázky a cíle

Hlavním cílem bylo získat informace od profesionálů, pohybujících se ve službách a institucích zaměřených na řešení, pomoc a podporu rodiny v krizových situacích, zejména pak při rozvodech a rozchodech. Zajímal mě pohled těchto profesionálů na způsob řešení sporů mediací. Výsledky kvalitativního výzkumu by poté mohly odpovědět na hlavní výzkumnou otázku:

Jaký je význam mediace při rozvodovém řízení?

V souvislosti s touto otázkou se přidružila další témata výzkumu (dále jen Téma). Těmito souvisejícími tématy jsou následující okruhy:

1. Téma: Názor na mediaci

Tomuto okruhu odpovídá otázka číslo jedna. Je možné, že další doplňující odpovědi k této otázce získám také dalšími doplňujícími tématy a okruhy. Cílem této otázky je nechat respondenty volně odpovědět, jak oni vidí mediaci v rozvodovém řízení, co si o ní myslí, případně jaké s ní mají zkušenosti.

2. Téma: Osobnostní kvality mediátora

Zde si přeji získat informace týkající se osobnostních kvalit mediátora. Považuji je za důležité z hlediska úspěchu mediace.

3. Téma: Pro koho je vhodná mediace a pro koho je nevhodná

V tomto okruhu si přeji získat odpovědi na otázku týkající se vhodnosti či nevhodnosti mediace pro různé typy klientů. Je důležité si odpovědět na otázku, zda je užitečné mediaci použít, pro který typ klientely je lepší se mediací vyhnout.

4. Téma: Vliv mediace na účastníky mediace a jejich okolí

V tomto okruhu výzkumu mě zajímal vliv mediace na účastníky mediace a jejich blízké či vzdálenější okolí. Zda u hlavních aktérů sporu dojde díky mediaci k nějakému posunu a jak se tento posun odrazí na jejich dětech či rodičích a také v dalších oblastech jejich života (práce, koníčky...).

5. Téma: Užitečnost mediace pro profesionály

Cílem tohoto okruhu je zodpovědět otázky týkající se přínosu mediace pro profesionály intervenující v oblasti pomoci, podpory či řešení sporů partnerů při rozvodovém řízení. Tento přínos mě zajímal zejména u soudců, advokátů, terapeutů a OSPODu.

6. Téma: Osvěta mediace

Posledním tématem bylo získat pohled profesionálů na to, jakým nejlepším způsobem propagovat mediaci tak, aby lidé v rozvodu či rozchodu měli k dispozici informaci i o tomto způsobu řešení sporů.

Tabulka 1: Témata výzkumu

Pořadí	Témata výzkumu
I.	Názor na mediaci
II.	Osobnostní kvality mediátora
III.	Pro koho je vhodná/nevhodná mediace
IV.	Vliv mediace na účastníky a okolí
V.	Užitečnost mediace
VI.	Osvěta mediace

Zdroj: vlastní zpracování

3.3 Metoda výzkumného šetření

K získání nezbytných informací jsem použila metodu kvalitativního výzkumu.

Jeho cílem je hlubší porozumění realitě zkoumaného, vytváření nových hypotéz, nových teorií a nového porozumění. Tento kvalitativní výzkum se provádí dotazováním a pozorováním. Je zaměřen na menší výzkumný vzorek – pár jednotek respondentů. Odpovědi jsou často vyčerpávající; nevýhodou je pak nemožnost generalizace výsledků šetření (studijní materiály PVŠPS, 2021).

Použila jsem metodu dotazování formou polostrukturovaného rozhovoru. Měla jsem předem připravené otázky s tím, že v případě potřeby jsem je mohla následně upřesnit či doplnit. Jsem si vědoma toho, že sběr dat může být také ovlivněn osobou tazatele – tedy mnou.

3.4 Plán výzkumu a výzkumný vzorek

Respondenty jsem si vybrala s ohledem na profese, které se pohybují jak v oblasti pomoci, tak i podpory rodinám, které procházejí složitým obdobím rozchodů či rozvodů. Tady jsem vybrala profesionály v oblasti rodinných terapií, mediace a také z OSPODu. OSPOD, který intervenuje v roli kolizního opatrovníka a zastává právní a podpůrnou činnost pro děti, které procházejí rozpadem rodiny. Dále jsem jako respondenty stanovila také intervenující osoby v oblasti služeb a institucí, které rozvody a rozchody řeší v oblasti právní, tedy advokáta a soudce. Zajímalo mě jejich pohled na danou oblast zkoumání a také rozmanitost těchto interventů.

Níže přikládám tabulku respondentů:

Tabulka 2: Charakteristika respondentů

Pořadí	Pohlaví	Povolání	Přibližný věk	Pracovní zkušenosti
1	Muž	Rodinný terapeut	šedesátník	více než 30 let
2	Žena	Vedoucí OSPOD Praha	padesátnice	více než 20 let
3	Žena	Mediátorka	čtyřicátnice	cca 10 let
4	Žena	Advokátka	třicátnice	cca 5 let
5	Žena	Soudkyně	šedesátnice	cca 25 let

Zdroj: vlastní zpracování

Rozhodla jsem se, že si pro daný kvalitativní výzkum vyberu respondenty z různých oborů, kteří mají co do činění s rozvádějícími se, či rozcházejícími se páry a kteří se v rámci své práce setkávají s mediací. Přirozeně jsem primárně myslela na advokáty, kteří jsou většinou oslovováni při přípravě rozvodu mezi prvními.

Ve většině případů pak rozvádějící kontaktují každý svého advokáta; v menším množství pak mají advokáta společného. V případě, že se v rodině vyskytují nezletilé děti, ty jsou pak zastupovány kolizními opatrovníky – sociálními pracovníci OSPODu. Z tohoto důvodu jsem také vybrala za respondenta vedoucí OSPODu jedné městské části. Další možnou podporou při rodinných sporech je rodinný terapeut. Dále jsem jako respondenta vybrala také soudce, neboť na jejich bedrech je realizace rozvodů a mají také možnosti i soudně nařizovat mediace a někdy i mediaci vykonávají sami. A samozřejmě jako dalšího respondenta jsem oslovila mediátorku, která má vlastně k mediaci nejbližší. Všechny tyto obory na sebe navazují a mohou si být nápomocné.

Se všemi respondenty jsem si dohodla telefonicky schůzku. Vysvětlila jsem jim téma své bakalářské práce – Mediace v rozvodovém řízení. Dále jsem je informovala o tom, jak jsem bakalářskou práci pojala; první část je zaměřená na teorii a vysvětlení pojmů mediace, mediátora, dále

na rozbor rodinné mediace a způsobů mediace apod. V druhé části, jež se týká kvalitativního výzkumu, jsem respondenty informovala, že mám připravený polostrukturovaný rozhovor obsahující 12 výzkumných otázek. Respondentům jsem dala na výběr, zda si přejí dotazy poslat předem, či chtějí odpovídat spontánně. Dva z respondentů (Vedoucí OSPOD a rodinný terapeut) si přáli odpovídat bez přípravy, ostatní – advokát, soudce a mediátorka si přáli zaslat otázky předem.

Od všech respondentů jsem získala autorizovaný souhlas. Předem jsem si s nimi dohodla povolení s nahráváním, všichni také souhlasili s použitím jejich odpovědí v daném výzkumu.

3.5 Harmonogram, realizace a etika výzkumu

Rozhovory probíhaly v lednu a únoru 2023. Již dopředu jsem tyto budoucí respondenty požádala, některé až s ročním předstihem, zda je možné s nimi udělat rozhovor do mé bakalářské práce.

Mimo respondenta – soudce jsem ostatní profesionály znala osobně, bylo tedy celkem snadné si s nimi dohodnout schůzku a setkat se s nimi osobně za účelem rozhovorů. Tyto se konaly převážně v jejich vlastním pracovním prostředí, mimo hovor s mediátorkou, kde jsme zvolili k setkání příjemnou kavárnu.

Velký problém jsem měla se získáním respondenta – soudce. Měla jsem k dispozici 3 možnosti respondentů – soudců, ale bohužel se mi ani po mnoha kontaktech telefonických i e-mailových nepodařilo žádného soudce získat k rozhovorům. Nakonec se mi podařilo přes rodinné kontakty získat rozhovor se soudkyní na Praze 1. Tento jediný rozhovor probíhal telefonicky.

Předem jsem všechny informovala o časové náročnosti, počítala jsem cca 15 minut na rozhovor. Nejkratší dotazování trvalo 8 minut, to bylo s advokátkou. Vysvětluji si to tak, že advokáti jsou velmi věcní a tento respondent šel přímo k věci a jasně a bez oklik odpovídal na mé dotazy. Nejdelší rozhovor – 26 minut jsem měla s vedoucí OSPOD, která měla k tématům mnoho informací. Ostatní rozhovory trvaly mezi 15 a 20 minutami.

Tabulka 3: Konání rozhovorů

Pořadí	Povolání	Místo rozhovoru	Datum rozhovoru
1	Rodinný terapeut	Kancelář terapeuta UMČ P12	05.01.2023
2	Vedoucí OSPOD Praha	OSPOD	12.01.2023
3	Mediátorka	Kavárna Praha 2	18.01.2023
4	Advokátka	Advokátní kancelář P1	10.02.2023
5	Soudkyně	Telefonicky (ona v kanceláři soudu P1)	27.02.2023

Zdroj: vlastní zpracování

3.6 Otázky výzkumného šetření

V souvislosti s hlavním cílem mého výzkumného šetření jsem v rámci polostrukturovaného rozhovoru zformulovala následující otázky:

1. Jaký je Váš názor na mediaci v rozvodovém řízení?
2. Jaké by měl mít osobnostní kvality mediátor?
3. Pro koho je vhodná mediace?
4. Pro které typy klientů je mediace při rozvodovém řízení nevhodná?
5. Jak může mediace ovlivnit účastníky mediace po rozvodu?
6. Jak může mediace ovlivnit blízké rodinné příslušníky účastníků mediace po rozvodu?
7. Jak může mediace ovlivnit širší okolí účastníků mediace po rozvodu?
8. Čím může být mediace užitečná pro soudce?
9. Čím může být mediace užitečná pro terapeuty? (když klient terapeuta jde následně na mediaci)
10. Čím může být mediace užitečná pro OSPOD?
11. Čím může být mediace užitečná pro advokáty?
12. Jak propagovat mediaci pro rozvádějící se/rozcházející se?

3.7 Aplikace témat výzkumu do položených otázek

Hlavní výzkumný cíl: Význam mediace při rozvodovém řízení

Výzkumná otázka: Jaký je přínos mediace pro klienty a profesionály?

Technika: Polostrukturovaný rozhovor

Tabulka 4: Aplikace témat

Pořadí	Témata výzkumu	Otázky č.
I.	Názor na mediaci	1) Jaký je Váš názor na mediaci v rozvodovém řízení?
II.	Osobnostní kvality mediátora	2) Jaké by měl mít osobnostní kvality mediátor?
III.	Pro koho je vhodná/nevhodná mediace	3) Pro koho je vhodná mediace? 4) Pro které typy klientů je mediace při rozvodovém řízení nevhodná?
IV.	Vliv mediace na účastníky a okolí	5) Jak může mediace ovlivnit účastníky mediace po rozvodu? 6) Jak může mediace ovlivnit blízké rodinné příslušníky účastníků mediace po rozvodu? 7) Jak může mediace ovlivnit širší okolí účastníků mediace po rozvodu?
V.	Užitečnost mediace	8) Čím může být mediace užitečná pro soudce? 9) Čím může být mediace užitečná pro terapeutů? 10) Čím může být mediace užitečná pro OSPOD? 11) Čím může být mediace užitečná pro advokáty?
VI.	Osvěta mediace	12) Jak propagovat mediaci pro rozvádějící se/rozcházející se?

Zdroj: Vlastní zpracování

Během rozhovoru vyplynulo 6 výzkumných témat s tím, že poslední téma, a to osvěta mediace, bylo spíše téma pod čarou, které mě zajímalo z hlediska názorů profesionálů na možnou další propagaci v mojí současné aktivitě služeb pro rozvádějící se či rozcházející se páry (www.vasrozvod.cz).

Témata výzkumu jsem rozdělila do 12 otázek. První téma obsahuje otázku č. 1; druhé téma otázku č. 2, třetí téma otázky č. 3 a 4. Čtvrté téma pak obsahuje otázky 5, 6 a 7; páté téma otázky č. 8 až 11 a poslední, šesté téma, otázku č. 12.

3.8 Výsledky výzkumného šetření

Tady se budu zabývat analýzou šetření a také popisem názorů respondentů, které jsem shromáždila na základě kvalitativního výzkumu technikou polostrukturovaného rozhovoru.

S cílem přehledně zanalyzovat odpovědi respondentů, jejich možné shody v odpovědích či rozdílné pohledy jsem si vytvořila tabulku č. 5, do níž jsem zapsala nejdůležitější informace a konkrétní odpovědi na každou z otázek od každého z respondentů. Pro lepší orientaci jsem si také u každého respondenta zapsala jeho profesi.

1. Výzkumné téma – názor na mediaci v rozvodovém řízení

V tomto výzkumném tématu mě zajímal názor respondentů na mediaci v rozvodovém řízení. Cílem bylo získat pohled profesionálů na mediaci při rozvodu, na jejich názor a význam, který mediaci přikládají.

Shrnutí I. tématu

Čtyři z pěti respondentů odpověděli, že považují mediaci za velmi důležitou v rozvodovém řízení. Mediátorka hovořila o mediaci v rozvodovém řízení jako „značka ideál“, advokátka považuje mediaci „jako hodně důležitou“, vedoucí OSPOD konstatovala „takže mediace určitě“. Rodinný terapeut odpověděl: „Já si osobně myslím, že rozvod je tak náročná situace v životě člověka, že je dobře, aby ti rodiče, kteří se ocitnou v rozvodové situaci, tak využili nějaký profesionální pomoci, protože častokrát jsou sami zavaleni emocema, nebo různým nepřátelstvím, který tam může být, a tak dál a tyhleto emoce se potom projektují do toho, že potom neumí projevit dobrý vztah pro výchovu dětí,“

Soudkyně měla následující zkušenosti: „Mediace z mojí osobní zkušenosti k ničemu nevedla, možná to bylo i proto, že nebyli ti kandidáti vhodní pro mediaci.“ Co se týká zkušeností s mediací, soudkyně konstatovala, že mnoho zkušeností nemá. V průběhu rozhovoru jsem si uvědomila, že tato respondentka chápala otázku spíše ve smyslu, že mediace odvrátí krach manželství, neboť konstatovala: „že se mi nestalo, že by mediátor dva rozhodnuté lidi přivedl prostě k návratu do manželství.“ Je třeba také konstatovat, že na jiném místě rozhovoru, v otázce č. 3, tato respondentka konstatovala, že si myslí, že pro opatrovnickou agendu je mediace přínosná.

Zajímavé bylo konstatování respondenta č. 2 – mediátorky, týkající se náročnosti mediace pro účastníky: „fakt člověk musí jako překročit svůj stín, aby byl schopný s tím člověkem, se kterým se rozvádí, vyjednávat okolo svých věcí, ale myslím si, že ty benefity jsou pro okolí, pro děti velký.“ Také konstatovala, že je to tak náročné, že na to lidi „musejí mít koule“.

Na základě odpovědí na tuto výzkumnou otázku vnímám názor všech respondentů za shodný v pohledu na mediaci, kterou všichni považují za důležitou součást řešení sporů rozvádějících se, či rozcházejících se partnerů.

2. Výzkumné téma: Osobnostní kvality mediátora

Cílem tohoto přidruženého tématu bylo získat informace od respondentů týkající se osobnostních kvalit mediátora. Práce mediátora je prací s lidmi a osobnostní rovina je často zásadní pro účinnou mediaci, její správný průběh a zejména pro úspěch mediace. Proto bylo důležité získat informace od různých profesí o tom, co považují za zásadní kvality osoby mediátora.

Shrnutí 2. tématu

Čtyři z respondentů považují za důležité komunikační schopnosti mediátora, což vyjadřovali jako schopnost naslouchat, trpělivost, nesoudit, reflektovat, zrcadlit, parafrázovat, schopnost vedení konfliktu.

Čtyři z respondentů také hovoří o empatii jako o hlavní osobnostní kvalitě mediátora; vyjadřují to slovy „empatický“, umí „přijmout odlišnosti“, „vnímá dobré zdroje účastníků“, „respekt k lidem, ke všem stavům, k prožívání, potřebám“.

Dále pak došlo u dvou respondentům ke shodě týkající se otevřenosti ke všemu, přijetí odlišností, nerigidita, přijetí aktuálního stavu. Jeden respondent pak hovořil o tom, že by měl být mediátor neutrální a nezávislý, další respondent pak o potřebě klidné povahy a pozitivního nastavení a respondentka soudkyně pak považuje za důležité „znalost právní analýzy“.

Je možné tedy konstatovat, že k velké shodě došlo v oblasti potřeby komunikačních schopností a empatie mediátora.

3. Výzkumné téma: Pro koho je vhodná/nevhodná mediace

Cílem tohoto výzkumného tématu bylo získat odpovědi na dotazy: Pro které klienty je mediace v rozvodovém řízení vhodná? A pro koho je naopak nevhodná?

Považovala jsem za důležité získat odpovědi na tyto dotazy, neboť pro úspěch mediace je také důležité, kdo této mediace využívá a za jakým účelem.

Shrnutí 3. tématu

Tři z respondentů odpověděli, že mediace je vhodná pro všechny s tím, že jedna respondentka dodala, že mediace je vhodná „úplně pro všechny, kdo se chtějí dohodnout“.

Rodinný terapeut pak konstatoval, že by mediaci nenavrhl pro případy obětí agrese, kde by při mediaci mohlo dojít k prohlubování agrese a dalšímu strádání oběti. Respondentka č. 5 (soudce) pak konstatovala, že je mediace vhodná v opatrovnických věcech, když jde o děti.

Je zajímavé, že když jsem položila otázku, pro koho je mediace nevhodná, tak pouze advokátka trvala na své předcházející odpovědi a na otázku „pro koho je mediace nevhodná“ odpověděla: „Není nevhodná pro nikoho“. Ostatní čtyři respondenti konstatovali, že je mediace nevhodná pro lidi, kteří se nechtějí dohodnout. Konstatovali to následovně: „Kdy ego nedovoluje domluvit se na něčem“, „lidé, co neumí komunikovat a chtějí „zlikvidovat“ toho druhého přes dítě“, „Pro ty, co se dohodnout nechtějí, chtějí potvrzení. Pro lidi s chybným očekáváním.“, „Pro nesporný rozvod, pro ty, kdo jsou definitivně rozhodnuti a budou trvat na svém“.

Chci zde citovat odpověď rodinného terapeuta: „Z mého pohledu je to toto, a potom tam, kde ty animozity jsou tak velké, ty stavy toho nepřátelství, že to ego jednoho nebo druhého, nebo obou těch rodičů vůbec nedovoluje, nebo nepřipouští, aby se mělo něco domluvit, oni chtějí v podstatě diktát. Nadiktovat svůj koncept a tady v podstatě v takových případech není také žádná šance, aby ten mediátor tomu prospěl“.

Zajímavá byla také odpověď od respondentky z OSPODu: „Co je pro mě taková ta nejhorší věc, je to, že nejkonfliktnější a zdrcující ty rozchody pro ty děti jsou ve většině případů u akademicky vzdělaných lidí. Že svoji inteligenci používají opravdu na tvrdou nekompromisní válku.“

Když tedy shrneme téma vhodnosti a nevhodnosti mediace pro určitý typ klientů, můžeme konstatovat, že respondenti považují mediaci za vhodnou pro převážnou část klientely mimo ty klienty, jimž nejde o dohodu a jejichž osobnostní nastavení (ego, poruchy osobnosti, trvání na svém, chybné očekávání) jim nedovolují se dohodnout, či vůbec neustojí, „že není po jejich“, „nebo „budou trvat na svém“.

4. Výzkumné téma: Vliv mediace na účastníky a okolí

V tomto výzkumném tématu jsem se zabývala tím, jak může mediace ovlivnit účastníky mediace po rozvodu. Jak může ovlivnit blízké rodinné příslušníky a také širší okolí účastníků mediace. Zajímala mě vliv mediace, zda mimo to, že mediace napomůže vytvořit dohodu hlavních aktérů, týkající se poměrů dětí a majetku, má také další vliv na hlavní aktéry a jejich okolí. V tomto tématu jsem položila respondentům tři výzkumné otázky.

Jednalo se o otázky č. 5 až 7.

Shrnutí 4. tématu

První otázka č. 5 tohoto výzkumného tématu se týkala vlivu mediace na hlavní aktéry – rozvádějící se či rozcházející se osoby. Všichni respondenti hovořili o pozitivním přínosu do budoucnosti: „může to vytvořit zdravý stavy, prospívá do budoucnosti, sníží se emocionalita“, „Ovlivní je to dobrým směrem“, „je toto nejsnadnější“, vede to aktéry více k „dodržování dohody, ne naschvály, nebudou si škodit“, „zklidnění vztahů pro budoucí komunikaci“.

Co bylo také velmi důležité, to bylo konstatování všech respondentů, že rodiče tím, že projdou mediací a dohodnou se, přebírají zodpovědnost do svých rukou; že rodiče nejlépe vědí, co jejich děti potřebují. Budou více dodržovat to, na čem se dohodli, než na to, co jim určil soud, že je to jejich zodpovědnost, „snazší cesta k tomu, aby ti lidi spolu mohli fungovat v rámci toho, na čem se dohodli“. A zejména pro děti je dohoda rodičů nesmírně důležitá pro budoucí vztahy. Děti pak nemají problém přebíhat od jednoho rodiče k druhému, což je pro jejich zdravý vývoj nesmírně důležité. Děti potřebují

vidět, že rodiče jsou schopni normálně komunikovat. Několika respondenty bylo konstatováno, že když za rodiče rozhodne soud, tak si hledají všechny možné důvody, aby se rozsudek neplnil, a dělají si další naschvály.

Také bylo konstatováno respondentem č. 2 – mediátorkou: „A takže jsem přesvědčena o tom, že když se na něčem dohodnou, tak je tam ta vůle to dodržovat mnohem větší, než když někdo vynese rozsudek, se kterým nesouhlasí. Tak prostě, když něco nechci, ale musím, tak najdu milion a pět způsobů, jak to obejít.“

U otázky č. 6 se respondenti shodli na pozitivním vlivu mediace pro děti. „Když jsou rodiče v lepším uspořádání, tak se to projevuje na dětech“, odpověděl jeden respondent. Další respondent konstatoval, že pro děti je mediace největším přínosem; jiný respondent podtrhl důležitost mediace pro děti, pro které se rodičům nepodařilo udržet kompletní rodinu, ale mohou nadále i po rozvodu fungovat. Rodiče nebudou přenášet na děti své problémy. Děti si pak nemusejí vybírat mezi maminkou a tatínkem a dělat pak nějaká špatná rozhodnutí. Další respondent řekl, že „zdravé vztahy rodičů se projektují k dětem“.

Tři z respondentů také hovořili o vlivu prarodičů; zde dochází k tomu, že rozvádějící se muž či žena jsou svými rodiči verbováni proti druhému partnerovi a pletou se do věcí, které je důležité řešit primárně mezi partnery. Někdy vyčítají svému synovi „ty jsi úplně blbej...neustupuj...“ a více víří konflikt.

Co se týká otázky č. 7, dotazující se na vliv mediace na širší okolí, tak bylo potřeba, jak již jsem konstatovala výše, upřesnit tuto otázku. Doplnila jsem, že za širší okolí je považováno např. pracovní prostředí či okruh lidí mimo blízké rodinné příslušníky. Čtyři z pěti respondentů vyjádřili pozitivní vliv mediace na pracovní a jiné vztahy. Hovořili o větší „psychické odolnosti“, pozitivním „vlivu na psychiku“, o tom, že „člověk je víc v pohodě“. Jeden z respondentů pak konstatoval, že ti rozvádějící se mají „dobrý pocit z vyřešení situace, že udělali maximum“.

Když tedy hovoříme o tomto výzkumném tématu a vlivu mediace na hlavní aktéry a jejich blízké i vzdálenější okolí, dochází ke shodě respondentů; mediace má pozitivní vliv na účastníky mediace a jejich okolí, přináší větší psychickou pohodu všem, urovnává vztahy a celkově přidává aktérům a okolí větší pocit pohody. Pro hlavní aktéry může pak být dobře zvládnutá mediace určitou „hrdostí“, že se jim podařilo vyřešit spor smírnou formou a že oni sami řešili společně konflikt a nepřesunuli tuto zodpovědnost na jinou, třetí osobu – právníkovi, či soudu. I když s pomocí – mediátora – to zvládl i a mohou mít díky tomu i určité uspokojení, týkající se jejich vlastních kapacit.

5. Výzkumné téma: Užitečnost mediace

V tomto výzkumném tématu jsem si dala za úkol zjistit, jak vidí jednotliví respondenti užitečnost mediace pro další profese, které se pohybují kolem mediace.

Zajímal mě přínos mediace jak pro advokáta, soudce, OSPOD, tak také pro rodinného terapeuta. Výzkumné otázky byly tedy v tomto výzkumném tématu čtyři. Byly to následující otázky položené formou, jak již bylo uvedeno výše, polostrukturovaného rozhovoru.

Otázka č. 8: Čím může být mediace užitečná pro soudce?

Otázka č. 9: Čím může být mediace užitečná pro terapeuty

Otázka č. 10: Čím může být mediace užitečná pro OSPOD?

Otázka č. 11: Čím může být mediace užitečná pro advokáty

Všechny otázky byly pochopeny a nevyžadovaly dovysvětlení mimo otázku týkající se rodinného terapeuta. Tu bylo třeba rozvést a doplnit, neboť převážná většina respondentů se ptala, co je otázkou myšleno? Doplnila jsem tedy, že je myšleno to, když mediaci podstupuje člověk, který současně také chodí na terapii.

Shrnutí 5. tématu

V první části shrnutí se budu zabývat jednotlivě každou otázkou; následně se pokusím o nalezení shod v odpovědích o přínosech pro tyto čtyři profese dohromady (advokáta, soudce, OSPOD, terapeuta).

Co se týče otázky číslo 8, týkající se užitečnosti pro soudce, odpověď všech respondentů podtrhla pozitivní přínos mediace pro soudce v rodinných záležitostech.

Většina respondentů (4/5) konstatovala, že úspěšná mediace a dohoda jsou pro soudce velkou úlevou, že je „uklidňující“, že soudce může být „šťastný“, že se rodiče na všem domluvili, že mu to usnadňuje práci a zkracuje řízení.

Odpověď respondenta – vedoucí OSPODu šla v přínosu mediace pro soudce tak daleko, že konstatovala, že by mediace měla být vždy využita a že systém soudního řízení je někdy rodiči tak zneužíván, že rozsudek týkající se poměrů a výchovy dětí trvá až 8 let. Toto absolutně zničí děti a veškeré budoucí vztahy jak rodičů, tak i dětí.

Mediátorka uvedla o pocitu soudce, když má pouze odsouhlasit dohodu rodičů při rozvodu: „Ten musí být blaženej, má hotovo, a hlavně není zatíženej, to musí být taky velká zodpovědnost rozhodovat o cizím osudu, o něčích dětech, to není žádná sranda být soudcem. Pokud je soudce normální, tak to musí být velmi zatěžující.“

Terapeut pak řekl: „... Ve chvíli, kdy z nějakých důvodů to nejde, jak jsem řekl z důvodů animozity, tak soud je v hrozně těžké situaci, protože soud má sice nástroje, kterými může udělat soudně znalecký posudky a tak dále... jednak to stojí peníze, jednak to prodlouží celou tu dobu toho řízení a jednak ten výstup už potom není v rukou rodičů, to znamená, že o tom, jak bude uspořádán život jejich dětí, rozhoduje někdo jinej. A to já shledávám, jestliže ty rodiče si to nechají tohle vzít, tak vlastně delegují část rodičovské kompetence tomu soudu a ten soud vlastně, když bych to takhle řekl, to není psychologická instituce, která musí udělat nějaký výstup, který nemusí být ideální“.

Otázku č. 9 na přínos mediace pro terapeuty jsem byla nucena upřesnit. Doplnila jsem ji tak, že se jedná o přínos pro terapeuty, kteří mají v klientele člověka, který se rozvádí, ale přitom také řeší rozvodový spor pomocí mediace.

Čtyři z pěti respondentů považují za přínos pro terapeuta, když otázku rozvodu řeší jejich klient prostřednictvím mediace. Respondenti se vyjádřili následovně: „Když je mediace úspěšná, tak se i lépe pracuje s tím člověkem“, „Může jim to pomoci“, „Je to užitečné, návazné, při mediaci se řeší praktické věci“, „Urychluje to proces, vzájemně se propojuje“. Advokátka, mediátorka i rodinný poradce konstatovali, že mediace a terapie se vzájemně doplňují, vzájemně na sebe působí, že terapie je také důležitá jako příprava na mediaci, je to „návazný, je to provázaný“. Rodinný terapeut konstatoval následující: „Takže ve chvíli, kdy v tom mediačním prostoru dochází k té úlevě, není tam to napětí mezi těmi rodiči a je tam nějaký dobrý uspořádání, tak se to pochopitelně promítá i do toho terapeutického prostoru potom dál.“ Jeden respondent se k otázce nevyjadřoval z důvodu chybějících zkušeností. Dva z respondentů také dodali, že terapie pomáhá člověku „zahojit duši“ a pracovat na lepším osobním uspokojení, kdežto mediace pak řeší konkrétní praktické otázky. Např. mediátorka dodala: „mám kamarádku, terapeutku, která mi lidi posílá na mediaci, když vycítí, že to už není o terapii, ale o praktické a faktické domluvě a ještě že už to není pro toho terapeuta o opečovávání toho niterného dítěte, ale o tom jako kdy, kolik, předáme a kdo má na Vánoce a kdo balí dárky a kdo je kupuje.“

Na otázku č. 10 všichni respondenti odpověděli shodně různými slovy, že přínos mediace pro OSPOD je pozitivní. Snižuje tlaky rodičů na sociální pracovníky, díky dohodě rodiče OSPOD nezatěžují. Další respondent odpověděl: „Je to pro ně přínosné, ušetří námahu, čas a zjednoduší celý proces“. Jiný respondent řekl, že díky mediaci dochází ke „zjednodušení činnosti, zkrácení času, snížení frustrace“. Samotná vedoucí OSPODu jedné městské části konstatovala, že vždy, když je to možné, tak OSPOD využívá na pomoc rozvádějícím se rodičům mediátory. Mediátorka řekla, že: „mediace lidi zplnomocňuje... Takže myslím mediace zkompetentňuje ty rodiče, kdežto přes soud se odevzdávají“.

Co se týče otázky č. 11, jež se týká přínosu mediace pro advokáty, můžeme konstatovat, že došlo ke shodě u čtyř respondentů z pěti. Tito čtyři respondenti se shodli v tom, že přínos mediace pro advokáty může být významný. Zde hovoří respondenti zejména o provázanosti práce mediátora a advokáta s tím, že „bylo by užitečný s mediátorem spolupracovat“, „Je skvělý, když se advokáti mohou opřít o mediátory“. Respondentka – advokátka pak říká, že přínos mediace pro advokáty je „Úplně ve všem, je to nejpodstatnější pro soupis dohody“ a další respondent pak hovoří o tom, že mediace a vytvořená dohoda pomůže advokátovi tím, že mu „usnadní práci s účastníky řízení“.

Když pak shrnu přínos mediace pro dané profesionály dohromady, mohu konstatovat, že respondenti považují mediaci při rozvodovém řízení za velmi přínosnou. Pomáhá podle nich uklidnit vztahy hlavních aktérů a zjednodušit a urychlit proces. Mediace také dovolí rodičům ponechat si jejich zodpovědnost při řešení sporu a v přípravě dohody. Respondenti také hovoří o přínosu, když dochází k provázanosti mediace s ostatními profesemi.

6. Výzkumné téma: Osvěta mediace

Toto výzkumné téma obsahovalo jednu jedinou výzkumnou otázku: Jak propagovat mediaci pro rozvádějící se/rozcházející se? Tuto otázku jsem považovala za otázku „pod čarou“, která byla pro mě zajímavá z hlediska budoucí práce v mém novém projektu www.vasrozvod.cz. To jsem si myslela na začátku mé bakalářské práce. Avšak během rozhovorů a také po prostudování některých výzkumných témat od Lenky Holé & Martiny Urbanové (2021) v knize Mediace v praxi optikou empirického výzkumu jsem si uvědomila důležitou provázanost tohoto tématu s celým výzkumem. Na tuto knihu mě upozornila vedoucí mé bakalářské práce. Informace týkající se nedostatečného povědomí veřejnosti o mediaci je důležitým bodem, ze kterého vyplývá důležitost osvěty při řešení těchto emočně náročných sporů.

Shrnutí 6. tématu

Co se týče této výzkumné otázky, získala jsem na ni pouze 4 odpovědi. S advokátkou jsem neměla čas na její položení. Jinak na tento dotaz ostatní respondenti odpověděli, a sice každý jinak podle své práce a svých vlastních zkušeností.

Zajímavou odpověď jsem obdržela od rodinného terapeuta, který konstatoval následující : „Já si hlavně myslím, že opravdu důležitý, aby tady za námi byly kauzy, které se podařilo úspěšně vyřešit, tou cestou mediace a v té chvíli, to vás ujišťuju, ty rodiče si to nenechají pro sebe a že o tom budou mluvit ve svém okolí, s blízkými, kteří se třeba octnou v podobný situaci a vlastně to je to nejlepší doporučení, když to říká někdo, kdo sám něco podobného prožil a s důvěrou potom to může delegovat nebo doporučit někomu dalšímu a v té chvíli ta osoba na to nejlíp slyší, je to identický, je to opravdový.“ Dále tento respondent konstatoval, že vše ostatní je „přes ruku“, a jak jsou lidé v emocích, tak je těžké vyslechnout rady, které nejsou podloženy zkušeností někoho blízkého, komu lidé důvěřují. Na to také navazuje odpověď mediátorky, která získává klienty po „osobní linii“, kde jí kamarádka terapeutka zasílá klienty, kteří řeší rozvod a mají zájem vyřešit rozvodové záležitosti smírně cestou, kterou jim terapeut objasní. Zde je možné také konstatovat, že důvěra zde hraje velkou roli. Mediátorka také zmínila, že pořádá nepravidelně semináře, kde mimo jiné také vysvětluje mediaci a její užití v praxi a následně po seminářích má „vlnu“ potenciálních zájemců, kteří na semináři byli, nebo přes účastníky semináře se o mediaci dozvěděli. Ostatní respondenti hovořili o možnosti získání klientů přes OSPODy a soudy (vedoucí pracovnice OSPOD) nebo přes média (články v časopisech a na internetu na toto téma – soudce).

Tabulka 5: Pomocná tabulka – reakce respondentů

Číslo otázky	Respondent 1 Rodinný terapeut	Respondent 2 Vedoucí OSPOD	Respondent 3 Mediátor	Respondent 4 Advokát	Respondent 5 Soudce
1	Je dobře využít profesionální pomoc	Důležitá dohoda a mediace. Mediace určitě	Mediace – značka ideál	Hodně důležité	Nedošlo k dohodě, má smysl pro budoucí komunikaci
2.	Trpělivost, nesoudit, přijmout aktuální stav, přijmout odlišnosti, klidný, pozitivní nastavení	Musí umět naslouchat, reflektovat, zrcadlit, parafrázovat – dobré komunikační schopnosti; vnímá dobré zdroje účastníků	Otevřenost všemu, nerigidita, respekt k lidem, ke všem stavům, k prožívání, potřebám	Empatický, komunikační schopnosti, neutrální, nezávislý	Životní zkušenosti, schopnost analýzy, znalost právní problematiky, schopnost vedení konfliktu

3	Mimo případy obětí agrese	Všichni	Úplně pro všechny, kdo se chtějí dohodnout	Pro všechny	Zejména v opatrovnických věcech, pro lidi, co neumí problém řešit, jsou v emocích, když jde o děti, musí chtít
4	Kdy ego nedovoluje domluvit se na něčem	Poruchy osobnosti a lidé, co neumí komunikovat a chtějí „zlikvidovat“ toho druhého přes dítě	Pro ty, co se dohodnout nechtějí, chtějí potvrzení. Pro lidi s chybným očekáváním	Není nevhodná pro nikoho	Pro nesporný rozvod, pro ty, co jsou definitivně rozhodnuti a budou trvat na svém
5	Může to vytvořit zdravý stavy, prospívá do budoucnosti, sníží se emocionalita	Ovlivní je to dobrým směrem. Mají to ve svých rukou, je to jejich odpovědnost	Je to to nejsnadnější, nejrychlejší	Dodržování dohody, ne naschvály, nebudou si škodit nikdo nevyhrál ani neprohrál	Zklidnění vztahů pro budoucí komunikaci
6.	Když jsou rodiče v lepším uspořádání, tak se to projevuje na dětech	Někdy prarodiče neberou jako výhodu dohodu	Děty – ty nejvíc, někdy prarodiče verbují proti partnerovi	Nemusí řešit problémy vztahy dětí	Je to ku prospěchu vztahům do budoucna, může to zklidnit situaci
7.	Vyspravení vztahů, více psychické odolnosti, zlepšení života v plném rozsahu	Nemám v tom zkušenost	Člověk je víc v pohodě	Vliv na pracovní výsledky, na vycházení s lidma, v komunikaci, vliv na všechno, vliv na psychiku	Dobrý pocit z vyřešení situace, že udělali maximum
8.	Přináší to prospěch, usnadnění práce, zkrácení řízení	U soudu je to špatně nastaveno, rodiče by měli platit, když se nedohodnou, a soud by měl vždy nařizovat mediaci	Soudce může být šťastný, že jsou partneři na všem domluvení. Má hotovo	Je to uklidňující, pozitivní vliv na vše	Velká úleva
9.	Když je mediace úspěšná, tak se i lépe pracuje s tím člověkem.	Může jim to pomoci	Je to užitečné, návazné, při mediaci se řeší praktické věci	Urychluje to proces, vzájemně se propojuje	Nebudu se vyjadřovat

10.	Prospívá to OSPODu, mírní to tlaky a přepětí v komunikaci s OSPODem	Když je možnost dohody, tak to delegujeme na rodinného poradce a u soudu navrhujeme mediaci	Ti, co se dohodnou, nezatěžují	Je to pro ně přínosné, ušetří námahu, čas a zjednoduší celý proces	Zjednodušení činnosti, zkrácení času, snížení frustrace
11.	Bylo by užitečný s mediátorem spolupracovat	Někdy se advokáti předvádějí, brání klienta. Měli by respektovat dohodu rodičů	Dělá jim radost, když klienti neprohlubují konflikty. Je skvělý, když se advokáti mohou opřít o mediátory	Úplně ve všem, je to nejpodstatnější pro soupis dohody	Usnadnění práce s účastníky řízení
12.	Reference –úspěšně vyřešené kauzy, i písemné prospekty	Přes OSPODy, soudy	Přes semináře, po osobní linii		Psaní článků na toto téma v časopisech, na internetu

Zdroj: vlastní zdroj

Přepis rozhovorů

Respondent č. 5 (dále jen R)

Jako poslední jsem sháněla možnost udělat výzkum se soudcem, který pracuje na rozvodech a zná rodinné právo. Nemyslela jsem si, že to bude tak složité a náročné. Měla jsem k dispozici 3 možnosti; se dvěma soudci jsem se již dříve setkala, jedna na Praze 4, druhá na Praze 12 a s jednou jsem již dříve dělala telefonický rozhovor na jiné téma. V té době setkání nebylo možné, bylo to v době „covidové“.

Bohužel po několika týdnech marného kontaktování těchto 3 soudců mi přítel poradil, ať zkontaktuji pana Jindru z jeho rodiny, který už je v důchodu, ale stále dělá soudce z lidu a zná se s mnoha dalšími soudci.

Jindra mě informoval, že on byl specializovaný na obchodní spory a v jeho době, když soudil, se mediace téměř nepoužívala. Sehnal mi však možnost hovořit se soudkyní N., která pracuje na Obvodním soudu pro Prahu 1 a ta byla velmi ochotná, udělala se mnou telefonický rozhovor a odpověděla mi na otázky mého bakalářského výzkumu.

Prvně si je nechala zaslat a asi půl hodinu poté mi volala, že mi ráda na vše odpoví.

Rozhovor byl se uskutečnil tedy telefonicky 28. ledna 2023 z kanceláře paní soudkyně a trval kolem 14 minut.

R5

Jsem soudkyně na Praze 1 již poměrně dlouhou dobu, měla jsem na starosti přidělenou rozvodovou agendu, dnes máme rozdělenou rozvodovou agendu všichni, no a mám z toho určitý poznatky. Na soudu pracuji již dlouho, já jsem vlastně byla jmenovaná v roce 1993. Z toho jsem byla víc jak 6 let na mateřský.

Já: Otázka č. 1 – Jaký je Váš názor na mediaci v rozvodovém řízení?

R5: Můj praktický názor, moje praktická zkušenost je taková, že většinou ta mediace z mojí osobní zkušenosti, ta mediace k ničemu nevedla, že se mi nestalo, že by mediátor dva rozhodnuté lidi přivedl prostě k návratu do manželství. A možná to bylo i prostě, že nebyli ti kandidáti vhodní pro mediaci. Já jsem tu mediaci využila ve chvíli, kdy jeden z manželů se rozvádět nechtěl, tak jsem je poslala k mediátorovi, ale nestalo se mi, že by v těchhle mých případech došlo k dohodě.

Já: Otázka č. 2 – Jaké by měl mít osobnostní kvality mediátor?

Já si myslím, že by to měl být profesionál, měl by mít životní zkušenosti, především měl by mít i povahové vlastnosti, povahové rysy, to znamená určité schopnosti vést a nehrotit konflikt, snažit se analyzovat s lidmi tu jejich situaci a měl by to být zkrátka profesionál a možná by to mohl být i advokát, který zná i tuto právní problematiku.

Já: Otázka č. 3 – Pro koho je vhodná mediace?

R5: Myslím si, že právě v těch opatrovnických věcech, kdy manželé nejsou nad věcí a utápí se v nákách, v nákách emocích, v nějakém prostě komplikovaném období, kdy potřebují pomoc, sami nevědí a potřebují se za pomoci někoho zkušeného z té situace dostat, potřebují si o tom promluvit, jsou to lidi prostě, co zatím neumí ten problém řešit, pojmenovat, zanalyzovat, a tak si myslím, že pro tu opatrovnickou agendu by to mělo být, by ta mediace mohla být přínosná.

Já: Otázka č. 4 – Pro které typy klientů je mediace při rozvodovém řízení nevhodná?

R5: Myslím si určitě pro ten nesporný rozvod, kdy už jsou ti manželé na všem dohodnuti, ví, že se chtějí rozvést, ví, že je to zralý úsudek, dohodli se na dětech, dohodli se na majetku, tak tam si myslím, že už je to zbytečný, že ten rozvod manželství je natolik kvalifikovanej a hlubokej, že nemá smysl se snažit tu mediaci; nebo u těch lidí, kde poznáte, že už jsou oba dva definitivně rozhodnutí a nežijí spolu dlouhou dobu.

Já: Mediáci myslíme pomoc třetí osoby k vytvoření dohody, ať již se rozvedou, či nerozvedou.

R5: A vy myslíte, jako zklidnit ty vztahy, nebo ...?

Já: Ano, aby nešli do války, ale udělali dohodu společnou

R5: Jo, jo, tam si myslím, že by bylo dobré to minimálně vždycky zkusit, protože můžou ti manželé napáchat víc, protože není již cesta zpátky. Jo, tak je potřeba, já jsem teď mluvila úzce jenom k tomu rozvodu.

Já: Ano, ano.

R5: Je pravda, že s tím souvisí další věci, které se neřeší na soudu v tom rámci rozvodového řízení, ale týká se to dětí, dohody ohledně výchovy.

Já: Tak, přesně tak.

R5: ... poměrů dětí nebo vypořádání majetkových záležitostí, nemám s tím osobní zkušenost, ale tak cítím, že by se tam, že tam má svoje místo ten mediátor.

Já: Takže nevhodná je pro jaký typ klientů, co myslíte? Pro koho to nemá cenu vůbec.

R5: Nevhodná, to snad není správná otázka. Jako ono se nedá říct úplně nevhodná, když tam spíš, jestli mluvím, jestli může být určená pro některý lidi, já to teďka nedokážu definovat, myslím si, že je nesmyslná pro lidi, kteří prostě již jsou rozhodnutí a cítíte, že prostě budou trvat na svých stanoviscích.

Já: Ano, že jsou takoví nekompromisní...

R5: Ano, že tam nevidíte ochotu spolupracovat.

Já: Ano.

R5: Jo, dobře, já si myslím, že právě pro tu mediaci nebo i psychologickou pomoc je potřeba, aby člověk sám chtěl. Když vidíte, že ty lidi chtějí, tak že by to bylo dobré.

Já: Otázka č. 5 – Jak může mediace ovlivnit účastníky mediace po rozvodu?

R5: No, myslím si, že jim to určitě pomůže zklidnit ty vztahy, protože ty vztahy můžou být vyhroceny a do budoucna, aby dokázali spolu mluvit a dohodnout se ohledně péče o děti, což si myslím, že má smysl, i když si už vlastně žijou každý svým vlastním životem, tak to má smysl, prostě pro tu budoucí komunikaci ve vztahu k dětem. To zase si jenom já myslím

Já: Ano, samozřejmě.

Já: Otázka č. 6 – Jak může mediace ovlivnit blízké rodinné příslušníky účastníků mediace po rozvodu?

R5: Eh, já nevím, co se teda myslí těma blízkýma účastníkama...

Já: Blízké rodinné příslušníky, to znamená třeba děti, babičky, a tak těch účastníků – tedy těch rodičů

R5: Já si myslím, že mohou ledacos pochopit, že třeba se i mýlili, že třeba někoho povzbuzovali v tom konfliktu, ale že to pomůže celkově tu rodinou situaci zklidnit a určitě to může být jenom ku prospěchu, si myslím...

Já: Dobře.

R5: Pro vztahy do budoucna.

Já: Otázka č. 7 – Jak může mediace ovlivnit širší okolí účastníků mediace po rozvodu?

Já: Tady mám podobnou otázku... to znamená v práci Jak se oni můžou cítit, když se jim podařilo provést mediaci a dovést ji zdárně do konce.

R5: Oh, hm já si myslím, že třeba jedině z toho můžou mít dobrý pocit, že se ta situace aspoň nějak vyřešila, nebo, že se řešila, nebo že pro to udělali všechno, maximum, ale k tomu si právě myslím, že by vám k tomu řekla víc právě ta opatrovnická soudkyně.

Já: Otázka č. 8 – Čím může být mediace užitečná pro soudce?

R5: Soudci asi potom pomůže, může dojít i k mimosoudnímu jednání ve věci nebo vyřešení věci a soudce už jenom potom zastaví řízení, což je pro soudce velká úleva.

Já: Otázka č. 9 – Čím může být mediace užitečná pro terapeutu? (když klient terapeuta jde následně na mediaci)

Já: Víte, někteří lidé chodí k terapeutovi, poté jsou na mediaci kvůli rozvodu, tedy jestli to pomůže té terapii, nebo jak to vidíte?

R5: Tak k tomuhle se asi vyjadřovat nemůžu, protože jsem u terapeuta nebyla, ale obecně ta mediace tu situaci, pokud je ten mediátor člověk na svém místě, tak může tu situaci zklidnit, a když ano, tak to samozřejmě je již úspěch, když je to takto.

Já: Otázka č. 10 – Čím může být mediace užitečná pro OSPOD?

R5: Tak oni potom dál pracují s tou rodinou, s těmi dětmi, takto může jim to zjednodušit jejich činnost, když se situace zklidní, tak se zamezí dalším nesmyslným podáním a házením, třeba špíny a účelovým podáním, kdy jeden z těch rodičů tu frustraci rozvodovou nezvládne, nebo je do toho tak ponořenější, že nemá náhled a ta mediace to usnadní tomu OSPODu práci.

Já: Otázka č. 11 – Čím může být mediace užitečná pro advokáty?

R5: Že se s těma klientama asi dá lépe pracovat, možná teda, někteří advokáti, já nevím, no taky asi dokáže jim to prostě usnadnit tu práci s těma, těma účastníkama řízení.

Já: Otázka č. 12 – Jak propagovat mediaci pro rozvádějící se/rozcházející se?

Osvěta, jako kde, my tady tu osvětu hodně máme, tady se hlásí hodně mediátorů, máme tady velký výběr, můžeme ty mediátory ustanovovat, tak vůči soudu je, si myslím, ta osvěta velká.

Já: Myslím, že osvěta lidem, než se soudí, než jdou k soudu, tak jestli máte nějaký nápad, jak to nejlépe propagovat, nebo jak jim to, jak je informovat ty rozvádějící.

R5: Já se k tomu dostanu, až ty lidi jsou u soudu, až je podaná žaloba a v tu chvíli teprve já to začínám řešit. Takže to není asi otázka na soudce.

Já: To byla jen otázka pod čarou, jestli má někdo dobrý nápad ...

R5: Já vám rozumím, myslím psát na to nějaké články, v časopisech na to upozorňovat, aby si lidi uvědomili, že když mají nějaký vztahový problém, ale já to i vidám na internetu, že tam takové články jsou, tak aby věděli, kam se obrátit, prostě a řešit to v nějakých těch poradnách ... no budu vám články psát o tom.

V pořadí **čtvrtý rozhovor** jsem realizovala s právníčkou Markétou, z jedné větší advokátní kanceláře v centru Prahy. Markéta byla několik let specializovaná v rodinném právu a pracovala s rozvádějícími se klienty.

Rozhovor se odehrál při osobním setkání v zasedací místnosti advokátní kanceláře. Trval cca 8 minut. Byl to nejkratší rozhovor ze všech, možná proto, že advokáti jsou velmi věcní a také protože se nám nedostávalo dostatek času a poslední otázku jsme již nestihly.

Já: Musím se, Markéto, na začátku zeptat, zda Vás mohu nahrávat?

R4: Ano, samozřejmě souhlasím

Já: Děkuji moc

Já: Otázka č. 1 – Jaký je Váš názor na mediaci v rozvodovém řízení?

R4: Myslím si, že je to velice důležité vzhledem k tomu, že když dojde k nějaké domluvě mezi těma lidma a k nějakému uspořádání těch vztahů vzhledem k tomu, že jsou v rozvodovém řízení, tak to asi mezi sebou nemají úplně ideální. Tak si myslím, že je to i velmi podstatné pro některé další profese, které pak s nimi spolupracují a vytvářejí vlastně a taky pro okolí toho rozvodu těch lidí, kteří tím vlastně neprocházejí jako oni přímo konkrétně, ale děti a prarodiče a přátele a podobně. Takže shledávám to jako hodně důležitý, teda.

Já: Dobře, děkuji.

Já: Otázka č. 2 – Jaké by měl mít osobnostní kvality mediátor?

R4: Asi by měl být hlavně empatický, a nějaká jako vysoká schopnost komunikace s lidma, naslouchat a tak nějak působit nějak nezávisle a snažit se jako nevnucovat svůj názor a spíš jako působit jako ten neutrální článek celého toho procesu

Já: Otázka č. 3 – Pro koho je vhodná mediace?

R4: Pro všechny, já si doopravdy myslím, že je to vhodné i pro ty lidi, kteří jsou domluveni více méně na všem, protože se připraví psychicky na to, co se stane, nebo co bude následovat, a o to víc pro ty lidi, kteří nejsou schopni se domluvit sami a trvá jim to třeba déle.

Já: Otázka č. 4 – Pro které typy klientů je mediace při rozvodovém řízení nevhodná?

R4: Já si fakt myslím, že je vhodná pro všechny, proto bych neřekla, že je nevhodná. Nikdy to nemůže být negativní zkušenost s tím, myslím, že to pomůže vždycky.

Já: Otázka č. 5 – Jak může mediace ovlivnit účastníky mediace po rozvodu?

R4: Tak vzhledem k tomu, že nejpodstatnější je, že budou mít pocit, že se dohodli a že je to jejich vůle, co se stane, ne ani jednoho z nich, nebude mít pocit, že prohrál nebo vyhrál. Asi se to projeví na tom, že budou dodržovat jako to, co mají dohodnuto, nebudou se tomu druhému snažit dělat naschvály vzhledem k tomu, že s tím souhlasili, když máme jako rozsudek soudu, kdy soud rozhodne: Dítě bude u matky a otec může dělat naschvály, nevyzvedne dítě. Takže si myslím, že asi hlavně v tomhle, nebudou mít pocit, já jsem to prohrál, tak teď mu budu škodit, protože je to složitý a soud rozhodl jinak.

Já: Otázka č. 6 – Jak může mediace ovlivnit blízké rodinné příslušníky účastníků mediace po rozvodu?

R4: No asi tak nějak, že nebudou muset řešit, že mají problémy, což se začíná projevovat na dětech, na vztazích s ostaníma lidma, takže asi jako v tomhle. Jak to ovlivní ty děti?

Ty děti, to je vlastně asi největší zásah, nebudou se o ně hádat a nebudou to na děti přenášet své problémy, které z toho celkově měli. A že podle mě ty děti budou mít pocit, že je to alespoň trochu zvládnuté, přestože se jim stane v životě něco takového, že se jim jako rodiče rozvedou, tak alespoň nebudou mít pocit, že si musí vybírat stranu maminka, tatínek a dělat nějaké takové špatné rozhodnutí, které by vůbec neměl dělat nikdo.

Já: Otázka č. 7 – Jak může mediace ovlivnit širší okolí účastníků mediace po rozvodu?

Já: Třeba pracovní prostředí.

R4: Ten pocit z toho, že ten člověk prochází tou mediací, tak je to takové uklidňující. Z jedné strany. Takže podle mě to může mít vliv na výsledky pracovní v práci, na celkovou ...jako jak vychází s lidma, ve společnosti, jak je komunikace, takže si myslím, že to má vliv na všechno, takže když si představím, že přijdu domů a každý den se s někým pohádám, tak *směje se*. Když se hádám, kdo bude mít jaké dítě, tak vidím, že se v životě nedohodnem, tak ten vliv na tu psychiku se asi projevuje úplně ve všem.

Já: Otázka č. 8 – Čím může být mediace užitečná pro soudce?

R4: Asi tak nějak zjednodušení toho procesu, no, zkrácení celého toho soudního řízení, kdy on už vlastně nebude muset jako poslouchat 4hodinové hádky, kdy ha ha (*smích*) to si vyslechne mediátor a nějak tam půjdou už s tou dohodou víceméně, a soud jenom posoudí, zda je to v souladu s právním řádem nebo ne.

Já: Otázka č. 9 – Čím může být mediace užitečná pro terapeuty?

Doplňuji

Já: Když třeba ty lidi, kteří jdou na mediaci, tak taky dělají terapii

R4: Aha, hm, když to probíhá vzájemně, hm tak asi možná to vzájemně na sebe působí, že se to nějak urychluje ten proces bych tak řekla, že se tak nějak ty lidi připraví, jak to asi proběhne a v mediaci už řeší asi konkrétně, bych tak řekla, takže se to tak nějak začíná propojovat a asi tak nějak to dává největší smysl a bez toho by to snad ani nešlo, bez nějaký jako terapie předtím připravit

Já: Otázka č. 10 – Čím může být mediace užitečná pro OSPOD?

R4: Asi jako v tom, že nejlepší zájem v tom, že mediátor nebude chtít, aby to dítě rodičů v rozvodovém řízení trpí, že asi nebude ani potom potřeba nějaká extrémní účast toho OSPODu, a tím pádem toho budou mít méně, tak to je pro ně přínosné, předpokládám, že toho asi mají až nad hlavu a všechno se jim to určitě táhne a řeší to dlouho, takže si myslím, že jim to taky zjednoduší celý ten proces.

Já: Otázka č. 11 – Čím může být mediace užitečná pro advokáty?

R4: Úplně ve všem. Pro soupis nějaké dohody o dětech a majetku je to nějak nejpodstatnější, už protože z té zkušenosti, co mám, i tak jsme třeba došli k dohodě u rozvodů, tak ty jednání byly šílené a ty lidi se tam prostě hádali 4 hodiny a byli schopni si jako říct strašné věci a myslím si, že jako, že to ani není obsahem práce advokáta toto dělat. Ačkoliv to může být zajímavé *smích* tak asi jako mít nějaký jako, tak bych asi z toho měla lepší pocit, když vím, že se ty lidi na tom dohodli někde v klidu, kde jim to ten člověk vysvětlil, probral si to s nima, celý ten proces, ví, proč to dělají a asi bych měla víc jako klid v duši s tím, že je to prostě v pohodě.

Rozhovor byl tedy přerušen, neboť advokátce přišli klienti.

Třetí setkání za účelem rozhovoru pro můj kvalitativní výzkum byla vedoucí jednoho pražského OSPODu. Setkání proběhlo u ní v kanceláři po společné dohodě pár dní dopředu. Paní Andrea si nepřála zaslat předem otázky; chtěla odpovídat spontánně a zejména poté, co jsem ji informovala o tématu mé bakalářské práce. Rozhovor proběhl 12. ledna 2023 a trval 26 minut, tedy nejdéle ze všech rozhovorů. Možná také proto, že se mi s paní Andreou po několika pracovních setkáních podařilo rozvinout vřelý až přátelský vztah.

Já: Souhlasíte prosím s nahráváním?

R3: Ano

Já: Otázka č. 1 – Jaký je Váš názor na mediaci v rozvodovém řízení?

R3: Je to vždycky dobrý v tom, aby ty lidi se dohodli, jak budou žít dál a jak se budou starat dál o svoje děti. Protože vždycky, když mám rozvodové řízení, tak jsou tam děti a rodičovství nekončí, ty děti mají dva rodiče, neprožívají tu hořkost toho partnerského rozvodu tak, jak to prožívají ty rodiče, a vždycky je tam potřeba si dát plán, jak se budeme o ty děti starat společně. To je jedno, že bydlej, nebo se nějak střídaj, ale oba dva ty rodiče mají právo zasahovat do kroužků, zdravotního stavu, mít informace, starat se o majetek těch dětí, zastupovat je; mají úplně stejný práva. To znamená, oni by se měli domluvit, a když to nejsou schopni udělat sami, tak prostě prostřednictvím toho mediátora, aby prostě se nějak dohodli, jak budou dál pečovat o jejich děti. Pořád nechápu, proč si myslej lidi českého národa, nebudu mluvit jako o lidech z jiných států, že jim to rozhodne úplně nejspravedlivěji soud, nebo jim to navrhne jako OSPOD. To je úplný nesmysl. Protože ten běžnej život nemůže nikdo nalinkovat, teď, teď, 12. ledna 2023, a jak to bude vypadat do dospělosti dětí nebo zaopatřenosti dětí. Takže určitě mediace – *smích*.

Já: Otázka č. 2 – Jaké by měl mít osobnostní kvality mediátor?

R3: Já mám, co se týče mediace, takový základní výcvik a mě to, vždycky se mi tam líbilo, to mám z nákejch devadesátých let, že vlastně tenkrát vůbec nebylo požadováno, že to mají být akademicky vzdělaní lidi, ale ono to má trošku vycházet z nich. A že dokonce jedni z nejlepších mediátorů jsou mistři na stavbě. A že prostě opravdu jako dokázat ty lidi navést tou dobrou cestou, aby prostě nežili jenom v tom konfliktu, který je boří, ale aby prostě opravdu našli náskou shodu, konsenzus, smír v tom, aby mohli prostě vedle sebe nějak žít.

Já: Takže mediátor s těma svými osobnostními kvalitami, takže nemusí mít školy.

R3: Podle mého názoru nemusí, ale je to přesně člověk, který umí naslouchat, kterej umí to, co slyší, umí dobře reflektovat a umí dobře předat těm lidem, umí dobře zrcadlit, parafrázovat, musí mít velmi dobré komunikační schopnosti a musí bejt člověk, kterej není nějak agresivní nebo manipulativní, ale vnímá to, co je dobrého v těch lidech, jaký mají ty dobré zdroje a ty použít k tomu, aby tím konfliktem líp prošli a aby došli k nějaký dohodě, že.

Já: Otázka č. 3 – Pro koho je vhodná mediace?

R3: No, já teda tím, že dělám na OSPODu a tady chodí ty lidi velmi naštvaní a emočně rozháraní, já si myslím, že by to klidně mohli zkusit všichni, ale je to problém třeba s lidmi, co trpí poruchou osobnosti, jsou prostě lidi, a je to úplně jedno, jestli jsou akademicky vzdělaní, nebo ne, tak jsou lidi, na který to nenasedne. Co je pro mě taková ta nejhorší věc, je to, že nejkonfliktnější a zdrcující ty rozchody pro ty děti jsou ve většině případů u akademicky vzdělaných lidí. Že svoji inteligenci používají opravdu na tvrdou nekompromisní válku. A co mě překvapuje, že se snažej zničit matku svého dítěte, nebo otce svého dítěte. To je pro mě jako naprosto nepochopitelné. Ale asi to nikdy nepochopím, ale prostě skutečně to nechápu. Já si prostě s tím člověkem pořídím dítě, teď vymyslím jakýkoliv způsob, abych ho zlikvidoval. A vím, že prostě přes to dítě ho zlikviduju. A někdo se do toho boje a nenávisti pustí tak, že tam prostě ta mediace nepomůže a může to skončit i tak, že sáhne na to dítě i na sebe.

Já: Otázka č. 4 – Pro které typy klientů je mediace při rozvodovém řízení nevhodná?

R3: Právě tady tyhle ty, já si myslím, že lidé, kteří trpí nějakým psychiatrickým onemocněním, nebo jsou na tom hůř mentálně, anebo jsou to lidé, co mají poruchy osobnosti. To znamená, oni nejsou schopný jako ustát to, že musí i sami v něčem ustoupit, že nemůže být jenom podle nich. Protože když bylo jenom podle nich, tak proto asi ten partner s nima asi jako nechtěl bejt. To pro ně bylo sužující. Takže ano, jsou typy lidí, pro které mediace není vhodná. Nebo lidi, který odmítají komunikovat. Nebo nejsou opravdový ty komunikace. Já bych řekla, že je tady spousta lidí, kteří neumějí vůbec vyjadřovat svoje pocity. Je to úplně neuvěřitelný, jako neumíme říct „podívej se tohleto mi třeba vadí, zkus to nedělat“, dyť to není tak hrozný, ale vyvolává to ty neuvěřitelný věci. Anebo to ten druhý nerespektuje. Ale my se neslyšíme; ale co je úplně nejhorší, že sem třeba přijde dvojice, má spolu tři děti, jsou spolu dlouho, a když každý vypráví svůj příběh, tak máte pocit, že žili s úplně jiným člověkem. Že tydle dva lidi spolu nežili. A je to o tom, že se neslyšej, ale to už bysme jako šli dál ...prostě máme i rodiny, kde není jídelní stůl, to znamená, že ty lidi ani nesednou a nemluví o tom, co prožívaj a co třeba zažili od rána do večera. Jo, a neuměj o tom komunikovat, tak radši seděj u těch

počítačů nebo u té televize, nebo jedou mobil a ta komunikace je děsně narušená, a dokonce u těch některých klientů vidím, že mají velmi špatnej oční kontakt anebo si udělají tu obranu a vidíte, že ty uši to neslyšej.

Já: Otázka č. 5 – Jak může mediace ovlivnit účastníky mediace po rozvodu?

R3: Jako samozřejmě je to ovlivní dobrým směrem, ale myslím si, že lidi by měli být ukázněný, to znamená, my máme taky období, jak máme krizi těch hodnot, že když už tam udělám nějakou dohodu, je to slib, ale musí to být závazek. To znamená, tydle věci dělat nebudu, protože to tomu škodí. Ale já chci, abychom byli dobřejma rodičema pro ty děti, aby ty děti, i když jsme jim jako nezachovali úplnou rodinu, tak chci ale, aby ty děti mohly mezi náma úplně normálně fungovat. A mohly vzkvétat. A mám to v rukou já. A mám velkou odpovědnost. Takže bych měl být ukázněnej a opravdu se takhle starat, ale bohužel ta hořkost z toho rozchodu, a jak jsou emočně rozkolísaný, tak se můžou, i když jsou po mediaci, samozřejmě zase vrhnout do těch mstivostí. Ale v každém případě, ta mediace nemusí být jenom jedna. Jako můžou jako chodit na jiný typy, třeba ne na mediace, ale párový terapie nebo na nějaký to vyladění té komunikace. My tady máme vlastně takovou možnost rodinnýho poradce a tady se setkávají i ty lidi, třeba i po tom rozchodu, ale mají pořád ty děti, a teď se v něčem neshodnou, v něčem se to nějak naboří...včera tady byla maminka, já jsem říkala, „nevadí, i když je rozsudek v právní moci, něco se neplní, co je dobrý pro ty děti, tak to znova zkuste probrat tady tu konkrétní zakázku.

Já: Otázka č. 6 – Jak může mediace ovlivnit blízké rodinné příslušníky účastníků mediace po rozvodu?

R3: Já totiž úplně nevím, jestli laická veřejnost vůbec chápe, co to je jako mediace, jako příslušníky, vždycky jako když se rozchází ta rodina, tak se okamžitě udělají dva tábory. A je to bohužel, naskakují na to prarodiče, kteří samozřejmě chrání to vlastní dítě, a kolikrát to ještě jako tak do toho dítěte perou, „neustupuj, a víš, co ti udělal/a takovýmdle způsobem, takže to ještě rozbuřujou a to, že se dohodnou, tak ti prarodiče neberou jako výhodu, ale vlastně vyčítají, to třeba svému klukovi „na to ty jsi byl úplně blbej, tys jí úplně ustoupil a teď je to prostě takhle a ty děti vidíme jinak, než já jsem chtěla“. Ale ty prarodiče si neuvědomují jako, že jsou prarodiče a že v tom procesu tu váhu té dohody jako fakt nemaj. A že by spíš ji měli uznávat, ať je klid pro ty děti, a ať ty děti mohou přebíhat v klidu mezi těmi rodiči, a že když hertujou toho svého potomka proti tomu partnerovi, tak to může být jako zase, může se to zase vrátit na začátek. A pro ty děti to zase bude velikánskej konflikt.

Já: Otázka č. 7 – Jak může mediace ovlivnit širší okolí účastníků mediace po rozvodu?

R3: Jestli by to ten mediátor zvládl, že by přišli i s těma rodičema? Mohl by...

Já: Jako spíš myslím, jestli je to pozmění trochu v práci, v jejich aktivitách a vztazích s širším okolím?

R3: Já s tím samozřejmě nemám zkušenost, pokud se mi nevrátí ty lidi, jako že mají zase další problémy, tak musím říct, že když se jim poskytne dobrá mediace a dobré poradenství, tak se jich tolik nevrací a pak jsou už i schopni, když chtějí nějakou změnu, že oni jsou k tomu kompetentní. A vůbec do toho jako nemusej přinášet prostě nebo přivádět jako státní systém. To je vždycky špatně. Protože my jejich bolesti neznáme, my je nežijem, my netrpíme s nima, to znamená, že my nejsme schopni, v tuhle chvíli to mají opravdu v kompetenci jenom oni.

Já: Otázka č. 8 – Čím může být mediace užitečná pro soudce?

R3: Já se trochu zlobím na Prahu 4, že to nepropaguje víc. Praha 4 je ohromnej soud, kde dělá nejvíc lidí v Praze. A jako já si myslím, že to je pro ně velká pomoc, protože jsou v situacích, kdy třeba ty úpravy poměrů, aby mohli ty rodiče k rozvodu, tak musí mít úpravu poměrů, trvají třeba 8 let. I takhle dlouho a co tam pomůže? A kdyby se to ze začátku dobře nastavilo, ale přísně, to znamená, je nám líto, pokud se nedomluvíte, tak budete ale hodně platit za znalecký posudky, takový ten kochemský styl. A pokud nejste schopní, jste dospělí, jste svéprávní. Jako rodiče kompetentní, když takhle mluvíte o dětech, ale když se nedomluvíte, tak to teda tvrdě zaplatíte, teda, a my to teda natvrdo rozhodneme, a když to nebudete vykonávat, tak vás budeme trestat, ale jinak to nerozumí, ale dát jim samozřejmě tu možnost, dá se domluvit, a to je jediný možný řešení, aby vás už neužrala nenávist, protože v nenávisti se nedá dlouhodobě žít. Ta vás úplně rozloží a zničí.

Já: Takže pro ty soudce, jak to může být užitečné?

R3: Já mám jako velkej pocit, ale můžu se mýlit, ta opatrovnická řízení jsou zadarmo a já si myslím, že to je vidět, že je to špatně. Do toho mají velmi špatně nastolenej občanský soudní řád, takže si tam všichni choděj tak jako, tak „teď tam nepudu, vlastně to platit nemusím“, oni se tam sice všichni sejdou, ale se to takhle protahuje, do toho se tam hází spousty opravných nařízení, takže to lítá k městu, tím se to strašně prodlužuje a podobně a oni vlastně nejsou úplně bezhraniční, ten soud. Do toho se tam přimíchávají ty advokáti, tak jak se předváděj, a do toho je to tam vlastně bitevní pole, kde na sebe naháží ty nejodpornější intimity, a je to přesně o tom, že ty lidi už nejsou schopní, vždycky se sobě vyhnou, když se uvidí na chodníku, tak radši to obejdou jinýma ulicema, takže to je úplná hrůza a ty lidi už nejsou schopni vůbec komunikovat o těch dětech, když si je předávají. Takže opravdu je pošlou výtahem pryč, jako před barák, nebo vykopnou před branku, jenom aby toho

druhého ani neviděli a podobně. A to je to nejhorší, co může bejt. Já teď prostě nevím, zda jsem se neodklonila od té otázky...

Já: Jak může být mediace užitečná pro soudce?

Pro soudce, já bych to nastavila hned a určitě bych neuvažovala o tom, že se teda platí. A opatrovnické řízení se neplatí. Jsme furt v nějakých prazvláštních kolizích, ale co jako? On tady bude využívat 8 let systém. Tady je osm let systém, jako moje peníze, soudce peníze, čas a tak podobně a tak dále a nedá za to ani korunu a trvá to 8 let, to nějaká mediace za 3 tisíce, to je směšný. Takže ani ekonomicky v tom neumíme uvažovat.

Já: Otázka č. 9 – Čím může být mediace užitečná pro terapeutů?

R3: Terapeutů? Jako ty, co vedou mediaci?

Já: Ne, je to jako když někdo chodí na terapii, a přitom s partnerem jdou i na mediaci. To znamená, že řeší svůj problém s terapeutem a rozvod přes mediaci.

R3: Podle mě je to o tom, jaký člověk jde tou cestou tý dohody. To, co v sobě řeší, hledá ty řešení, aby byly pro oba dva snesitelné. Na dohodě se musí minimálně dohodnout oba dva. To znamená, jak člověk pracuje s tím svým vědomím a podvědomím a jak umí zvládat i třeba odpuštění, nespadnout do té nenávisti. Do té nenávisti člověk spadne strašně rychle a nenávist trvá dýl než celý milování. A dokonce jako znám lidí, kteří byli v takové strašné nenávisti a ten nenáviděný člověk umřel a oni si pak vůbec nevěděli, co si mají počít. Oni už pak vůbec nic neměli na práci, protože nemohli už vymýšlet další nenávisti, protože už je mrtvej a byli z toho celý rozhození, teda. Ale určitě o tom, že ten člověk začne pracovat se sebou, my k sobě nejsme moc přísní a furt hledáme, „někdo mi to zavinil“, ale to tak není, většinu věcí si zaviníme sami.

Myslím si, že jim to může pomoci, je teda můj laickej pohled, nejsem terapeut, ale myslím si, že ano.

Já: Otázka č. 10 – Čím může být mediace užitečná pro OSPOD?

R3: No takhle, co se týče OSPODu, teda nevím, jak to dělaj jinde, ale u nás, my teda hned ze začátku je informujeme – „uklidněte se, nebo začne něco, co jste ještě nezažili“. Někdo to pochopí a pak jsou ti, kteří to nepochopí. Takže my první, co jak vidíme, že je tam možnost dohody, což jde vidět okamžitě, tak holt je delegujeme na rodinný poradce. A pokud nepomůže rodinný poradce, tak zkusíme něco víc. Anebo navrhuje i u toho soudu, aby tu mediaci přikázal.

Já: Otázka č. 11 – Čím může být mediace užitečná pro advokáty?

R3: Advokáti byli vlastně nejvíc osloveni, aby byli mediátoři. Ta bublina nějak vylítla, ale pak splaskla, protože žádnýho advokáta... Znáš jednoho, protože moje kamarádka, ale už nepracuje, to

je škoda, protože to je výbornej vyjednávač. Já si osobně myslím, že to, jako že jsem právník, mi nepomůže, protože oni furt jedou v těch paragrafech. A to je i problém i u opatrovnických soudů, že tam je, že tam chybí minimum psychologický a minimum pedagogický. Jo, protože do toho paragrafu se všechno nenacpe. Jo. Ten život je hrozně pestřej. Takže já si myslím, že advokáti by měli respektovat tu dohodu těch rodičů. Já myslím, že tam vždy naskočí to, „já budu bránit klienta“ a pak si naberou do kapsičky. Takže jak teď já vidím advokáty, tak rodinný právo zná strašně málo lidí, málo to vydržej. Protože s tím klientem se dostanou do konfliktu, protože řeknou „takhle ne, protože to úplně zlikviduje vaše děti“, a v tomhle momentě toho klienta ztratí. Takže pouští se do toho advokáti, to je neuvěřitelné. A překračují etický kodex, a to není o rozvodu, to je štvance. A to se nedělá.

Já: Otázka č. 12 – Jak propagovat mediaci pro rozvádějící se/rozcházející se?

Určitě ty OSPODY, pokud je tam rozvod, a jsou tam děti, tak to kolizní opatrovníci dělají určitě. Nejsem si úplně jistá, jestli to ty OSPODY dělají, protože mimo Prahu dost na to nemají. To je úplný průšvih. Ale co je úplně blbě, že to nedělají ty soudy. Ty, co nastoupili na Kochem, ale to nejsou pražský soudy, to nejsem schopna pochopit do dneška a já prostě na spoustu otázek nedostanu odpověď, s tím jsem se již smířila. Tak pražský soudy vůbec Kochem nedělaj, ale tam, kde udělají Kochem, tam jde mediace úplně bez problému. Pro odbornou veřejnost, že prý se začne mediace víc propagovat.

Druhý rozhovor jsem dělala s mediátorkou Evou. Přes vedoucí mé bakalářské práce jsem se s ní spojila, dohodli jsme schůzku v kavárně. Předem jsem zaslala otázky. Eva byla velmi milá a věnovala mi svůj čas i na mimobakalářské otázky.

Já: Souhlasíš s tím, abychom to nahrávaly?

R2: Ano a jmenuji se Eva B. *smích*

Já: Otázka č. 1 – Jaký je Váš názor na mediaci v rozvodovém řízení?

R2: Pro mě je to značka ideál. Pro mě je to značka ideál, když lidi jako chtějí se rozvít dohodou, dospět k té dohodě a to je velký předpoklad, a když potom si vyhledají profesionální pomoc, protože všichni víme, teda my, kdo děláme v rozvodech, nebo kdo tím prošel, tak víme, jak je to těžký v týchle době, v tomhle období, jako se vůbec o čemkoliv bavit, natož o takhle složitých tématech, která jsou rozhodnutí vyřešit, takže když najdou profesionální pomoc, tak mi to přijde značka ideál pro všechny zúčastněný, nejvíce samozřejmě pro ty děti a to okolí, ale také pro ty aktéry, že určitě to stojí strašně energie a je to strašně náročný tím projít a dotáhnout to a fakt člověk musí jako překročit svůj stín, aby byl schopný s tím člověkem, se kterým se rozvádí, vyjednávat okolo svých věcí, ale myslím si,

že ty benefity jsou pro okolí, pro děti velký. I pro soud řešit své problémy a nezatěžovat s tím systémem.

Já: Otázka č. 2 – Jaké by měl mít osobnostní kvality mediátor?

R2: O tom jsem právě přemýšlela, než jsi přišla. Já si myslím, že asi úplně nejdůležitější je taková otevřenost všemu. Opak nějaký rigidity, opak nějaký představy, že věci mají být takhle anebo takhle, taková otevřenost mentální všemu, protože zjišťuju, že lidé jsou úplně různý a každý potřebuje něco úplně jinýho a každému jde o jiné věci a že není správné ani špatné, fakt taková otevřenost, že má pro všechny lidi, všechny jejich stavy takový respekt a bere je a bere ty lidi s tím, jak tam přicházej, s respektem. Protože ty lidi v tom rozvodu, si myslím, tak jak my je vidíme, tak jsou vlastně v tom svém nejhorším, že vlastně málokdy člověk zažije horší věci než rozvod. Samozřejmě jako úmrtí blízkého, ale pak je doma v peřinách a nevylejzá a smutní, ale tady musí řešit takových věcí, takže ve svém nejhorším přichází o všechno, o iluze, rozpadá se budoucnost, fakt je to ve svém nejhorším. Mediátor nesmí soudit to, hodnotit, bejt tam k dispozici a pomoci, jak nejlépe to jde. Takže kdybych to měla shrnout, takže strašně velká otevřenost a respekt k lidem, ke všem stavům, prožíváním, potřebám.

Já: Otázka č. 3 – Pro koho je vhodná mediace?

R2: Hele, já si myslím úplně pro všechny, pro všechny, kdo o ni stojej. Pro všechny, kdo stojej o to se dohodnout. Není samozřejmě vhodná pro ty, kteří se nechtěj dohodnout, kteří chtěj využít mediaci pro jiný účely, já nevím, třeba zmanipulovat mediátora, nebo mít potvrzení. Vlastně pro všechny, kteří vědí, co to mediace je a stojí o ni. Samozřejmě někdy přijdou lidi, co mají představu jinou, že mediátor souhlasí, že s touhle se nedá vycházet a domluvit se na něčem, jo, to jsou takový spíš chybný očekávání, takže tyhle ty vyloučím, takže lidi, kteří chtějí dospět k dohodě, tak je pro všechny. Samozřejmě takový to okřídlený, že pro lidi, kteří berou návykový látky, alkohol, ehh, já v tom nemám úplně jasno a rozhodně bych to nebrala takhle paušálně. Víím, že i lidi, kteří třeba zneužívají alkohol, nebo trpěj alkoholismem, tak taky mají děti a taky jejich partneři a taky jejich děti je potřebují a stejně musí najít způsob, jak se budou vídat a za jakých podmínek. Protože i když je někdo alkoholik, tak to neznamená, že jeho dítě ho nepotřebuje. Stejně je potřeba řešit způsob, hledat, jak to dělat, aby to pro to dítě bylo bezpečný, takže já s tím nemám úplně zkušenost a nevím, jestli jsme v mediaci měli, joo, měli jsme ... to bylo špatný, on se během mediace zasebevraždil, to byl můj jedinej alkoholik na mediaci, kterej po třech setkáních, dorazila paní, on nepřišel, a druhý den volala, že se zasebevraždil. Takže nemám zkušenosti s tím, ale čistě teoreticky mi přijde, že to je hloupý, takhle odsuzovat šmahem, že alkoholici a závislí na mediaci nepatřej. Určitě je, určitě je důležitý, u tý mediace bylo zásadní, aby se tý druhý straně dalo věřit, že to stojí za to, že když tady jsme a na něčem

se dohodnem, takže se na ně můžu spolehnout. Což samozřejmě u těch alkoholiků a u těchhle lidí je to těžký, oni se nemohou spolehnout sami na sebe nebo jako nedodržují dohody, ale to nebudou dodržovat, ani když si to vymyslí soud, to nebudou dodržovat za žádných podmínek, jo, takže přijde mi pořád lepší, když jsou ty, ale to jenom teoretizuju, když jsou v těch lepších chvílích a mají nějaké předsevzetí do života a zrovna jsou střízlivý, tak když se hledá způsob, kterej těm dvěma vyhovuje, než aby to dělal soud, který o nich neví vůbec nic a stejně a stejně nezajistí, že to bude dodržovat, když je někdo alkoholik, tak nedodržuje nic, takže nevím....

Já: Tady je vlastně, jako tady to navazuje. Pro koho není vhodná? Pro které typy klientů? (otázka č. 4)

R2: Tam vlastně spadá to, jak už jsem řekla, pro ty, který se dohodnout nechtěj, který prostě hledají důkazy nebo to chtějí použít pro něco jinýho. A s tím alkoholem, drogama nebo jinýma psychiatrickýma diagnózama, já jsem za to, že to není černobílý, že bych určitě ...určitě neřeknu, že pro takovýto lidi to není.

Já: Otázka č. 5 – Jak může mediace ovlivnit účastníky mediace po rozvodu?

R2: Ti, co se dohodli. To je jasné, co se nabízí, že když se věci řešej, tak se řešej a dořešej. A takže jsem přesvědčena o tom, že když se na něčem dohodnou, tak je tam ta vůle to dodržovat mnohem větší, než když někdo vynese rozsudek, se kterým nesouhlasej. Tak prostě, když něco nechci, ale musím, tak najdu milion a pět způsobů, jak to obejít. Takže si myslím, že by to mělo bejt vlastně jako, ale i v těch dalších aspektech...

Ještě jednou mi to přečti.

Já: Jak může mediace ovlivnit partnery po rozvodu

R2: Určitě bych nechtěla, aby to vyznělo, což někdy lidi mají představu, že mediace je zázrak. Jo a prostě, jak půjdou na mediaci, tak zůstanou kvalitní vztahy. Tak to určitě není. Myslím si, že rozvod je vždycky rozvod, ať je to s mediací, nebo bez mediace a vždycky, když ty lidi spolu nechtějí bejt a ani to nevydejchaj, tak jim mediace nepomůže k tomu, aby to spolu potom vydejchali ty krizový situace, ale určitě je to to nejsnadnější. Pomůže to k tomu, aby ta krize, ten konflikt rychleji odezněl.

Já: Otázka č. 6 – Jak může mediace ovlivnit blízké rodinné příslušníky účastníků mediace po rozvodu?

R2: Ty si myslím, že nejvíc... pokud to okolí podporuje. Myslíš děti?

Já: Ano.

R2: No, máme takové tchyně, které syna verbujou proti manželce. Ale čistě teoreticky zřejmě všichni kolem sebe raděj viděj hezký vztahy než válku. Ale i když jsou rodinní příslušníci, kteří stojej

o tu válku, je to minorita, jo, a já jak vedu ty dětský skupinky, to říkaj úplně všechny děti, úplně do jednoho, jak je jim zle, když se ti rodiče hádaj, když je dusno a jak jim dělá strašně dobře, že se ty rodiče bavěj, že se třeba jen pozdravěj, že se bavěj po telefonu a mají normální tón, to je tak silný, ony ty děti to cítí přes dveře, zda se rodiče pohádali, nepohádali, vždycky jsou stažený a nervní z toho, jak si mají zavolat, a naopak jsou v pohodě, když vidí, že to běží v pohodě, takže na ty děti to má neuvěřitelný dopad; ani nevím, jestli samotná mediace, ale to, jestli přetrvává konflikt, anebo jestli se dokážou nějak bavit.

Já: Otázka č. 7 – Jak může mediace ovlivnit širší okolí účastníků mediace po rozvodu?

Já: Třeba v práci...že prošli procesem rozvodu přes mediaci.

R2: Hele, já nechcu říkat takový ty líbivý věci jako, že... samozřejmě se nabízí, když se vyřeší konflikty, tak je člověk víc v pohodě. Já si myslím, že ještě to tam chybí, mediace je pro lidi, kteří mají koule, ne pro ty, kteří je nemají, je to těžký, že opravdu řešit si sám svoje věci, a ještě který jsou nějak náročný, jsou pro lidi, kteří uměj bejt zodpovědný, pro jiný je jednodušší, když se tomu vyhnou a nechají rozhodnout někoho jiného. Nemyslet na to, zavřít si oči a projít tím, ale tohle je pro lidi, kteří se nebojey tuto Pandořinu skříňku otevřít a rozkrýt to, může to být nárazově náročný, často lidi říkají, že po tý mediaci pár nocí nespali, což asi okolí odnese, ale to není jako že mediace je procházka růžovým sadem, je to, že je to náročný, ale zase věřím tomu, že když se to daří, že je člověku líp, než když před něčím pořád zavírá oči a jde poslepu někam...

Já: Otázka č. 8 – Čím může být mediace užitečná pro soudce?

R2: Určitě je krásný rozvést lidi, kteří jsou na všem dohodnutý, než rozhodovat o tom..., nic nevědí, co je pro ně nejlepší, a to rozvodový řízení vůbec není o právu, soudce je znalec práva, a tomu právo vůbec nepomůže rozhodovat, tak ti musí být šťastný, že jsou na těch různých věcech domluveni. Ten musí být blaženej, má hotovo, a hlavně není zatíženej, to musí být taky velká zodpovědnost rozhodovat o cizím osudu, o něčích dětech, to není žádná sranda být soudcem. Pokud je soudce normální, tak to musí být velmi zatěžující.

Já: Otázka č. 9 – Čím může být mediace užitečná pro terapeuty?

R2: Mně se stává, že mi občas terapeuti pošlou lidi, myslím si, že je to užitečný v tom, že je to návazný, že je to provázaný, že když člověk potřebuje nějakou podporu, něco si pořešit, to nevyklučuje, že se ještě musí s někým dohodnout. To jsou jako 2 odlišný..., terapeut může pomoci lidem jednat, vyjádřit, postavit se za sebe a nějak podpořit, ale ta osoba potřebuje jako i dohodu. Mám kamarádku, terapeutku, která mi lidi posílá na mediaci, když vycítí, že to už není o terapii, ale o praktické a faktické domluvě, a ještě že už to není pro toho terapeuta o opečovávání toho niterného dítěte, ale o tom jako

kdy, kolik, předáme a kdo má na Vánoce a kdo balí dárky a kdo je kupuje. Je to jako návazný, bych řekla.

Já: Otázka č. 10 – Čím může být mediace užitečná pro OSPOD?

R2: Ti, co se dohodnou, nezatěžujou. Jasně. Myslím, že ta mediace lidi zplnomocňuje a umožňuje jim a pomáhá jim, aby lidi jednali za sebe a řešili si to, tak neotravujou nikoho jiného. Takže myslím mediace zkompetentňuje ty rodiče, kdežto přes soud se odevzdávají.

Já: Otázka č. 11 – Čím může být mediace užitečná pro advokáty?

R2: Hele, já jsem přesvědčena a znám strašně moc advokátů, kteří to rodinné právo dělat nechtěj. Jako že jednu dobu se říkalo, že advokáti nebudou lidi posílat na mediaci, protože sami chtějí kšeft, tak já znám spoustu advokátů, kteří říkaj, hele já se v těch rodinných věcech nechci hrabat, to je hrozný, je mi to samotnému nepříjemný, že mám tady hrát nějaký strategie, abychom vyhráli, když tady vůbec nejde o výhru pane bože. Takže jsou tu i advokáti, kteří mají na prvním místě lidi, a advokáti, kteří chtějí kšeft. A myslím, že i advokátům to dělá radost, když lidi neprohlubují konflikty a neházejí na sebe špinu, ty rodinné spory, to je fakt bahno často, ale pro mě je to ok bahno, já s bahnem umím, já to neříkám ošklivě, ale pro ty advokáty je to často bahno, ale zase to není o právu, ale ty děti a co se tam děje v těch rodinných věcech, co předcházelo tomu rozvodu a také to praní špinavého prádla na veřejnosti, je to, advokáti chtějí lidem pomoci, ale sami viděj, že to tahání bahna nepomáhá a ti mediátoři mohou odvést skvělou službu a je skvělý, když se ti klienti mohou opřít o ty advokáty.

Já: Otázka č. 12 – Jak propagovat mediaci pro rozvádějící se/rozcházející se?

Já: V tom jedem v kruhu s kolegyní 8 let, co zabírá, jsou hezký fotky na Instagramu, kde to jde rychle a je to jednoduchý pro mozek. A jakýkoliv zvyšování povědomí o mediaci je důležitý a jde vidět pokrok, jaký děláme, Česká republika. A potom za sebe osobně, to je to, co vůbec neumím.

Já: A jak chodí klienti?

R2: Z osobní zkušenosti, vždycky, když máme někde nějaký seminář, tak pak jede vlna klientů, kamarádi účastníků, známý známých, nebo jsou to, jak vedu ten program pro ty děti, tak lidi se o mě doslechnou tak, že vy jste měla kamarádky dceru, říkala, že jste sympatická, my bychom taky potřebovali, já to umím asi jen po osobní linii, já se o to nikdy osobně neobula, samo se to nabaluje...

První rozhovor jsem udělala s rodinným terapeutem. S ním jsem byla dohodnuta více než rok dopředu, že s ním rozhovor mohu zrealizovat. Dohodli jsme se na setkání v jeho kanceláři, kterou má k dispozici na úřadu městské části Prahy. Měli jsme k dispozici hodinu; rozhovor se podařilo udělat asi za 20 minut, zbytek jsme debatovali o práci rodinného terapeuta

Já: Tak já se musím, zeptat, zda souhlasíte, abychom to nahrávali?

R1: Ano.

Já: Jen znovu pro vysvětlenou: Dělán bakalářskou práci, která se jmenuje Mediace v rozvodovém řízení.

Já: Otázka č. 1 – Jaký je Váš názor na mediaci v rozvodovém řízení?

R1: Já si osobně myslím, že rozvod je tak náročná situace v životě člověka, že je dobře, aby ti rodiče, kteří se ocitnou v rozvodové situaci, tak využili nějaký profesionální pomoci, protože častokrát jsou sami zavaleni emocema, nebo různým nepřátelstvím, který tam může být a tak dál a tyhleto emoce se potom projekují do toho, že potom neumí projevít dobrý vztah pro výchovu dětí.

A ve chvíli, kdy dovolí, aby do té komunikace či spolu komunikace vstoupil někdo zvenku, tak vlastně umožňují někomu nestrannému, aby jim zvědomil možná to, co se kolem nich děje, a znova vracel věci k tomu podstatnému a to jsou děti, pokud jsou v rodinách děti, a to, jak minimalizovat škody, které rozvod přináší.

Já: Ano, děkuji.

Já: Otázka č. 2 – Jaké by měl mít osobnostní kvality mediátor?

R1: Já si osobně myslím, že určitě trpělivost, že by měl být také člověkem, který nesoudí, že by měl být schopen také přijmout aktuální stav, se kterým přicházejí ty rodiče a umět pochopit i to sevření tou situací a ty okolnosti, které třeba vykazují ne třeba ideální stav, znova se vracím k těm dětem. Takže je to jakási trpělivost, schopnost přijmout ty odlišnosti, rozdílnosti lidí, kteří třeba na situace nahlížejí odlišně, třeba mají rozdílný pohled a pak si myslím, že by měl být dostatečně klidný a s pozitivním nastavením.

Já: Otázka č. 3 – Pro koho je vhodná mediace?

R1: Já si osobně myslím, pokud to nejsou případy, kdy je jasný, že ty lidi společně nemůžou spočinout, a takový samozřejmě jsou a třeba v mé praxi, já si na to dávám velkej pozor a úplně na rovinu řeknu, kdy třeba v té rodině jeden z těch rodičů byl obětí, kde byla třeba agrese, ať psychická, či fyzická a masivní samozřejmě ve velkém míře, tak chápu, že pro toho rodiče, který byl v roli oběti, takže tady bych chtěl říct, že tohle je jedna z těch věcí, o které já silně přemýšlím, aby to nezpůsobilo tomu rodiči, který je v roli oběti ještě další zranění a potom samozřejmě i v těchhle letech komplikovaných případech může být veden jakýsi dialog prostřednictvím třetí osoby, ale ne že je to mediace na místě, ale s každým zvlášť, samozřejmě ten proces se prodlužuje, ale i tak můžeme dojít k nějakým dobrým cílům, pokud se ale shodneme, že na nich chceme pracovat.

Tady je důležitý ten psychický stav toho prožívání, že oběť se v přítomnosti toho agresora cítí diskvalifikována a nemůže plnohodnotně fungovat a my, kdo se zajímáme o lidskou duši, bychom neměli dopustit, aby tam bylo další zraňování té oběti.

Já: Otázka č. 4 – Pro které typy klientů je mediace při rozvodovém řízení nevhodná?

R1: Z mého pohledu je to toto a potom, tam, kde ty animozity jsou tak velké, ty stavy toho nepřátelství, že, že to ego jednoho nebo druhého, nebo obou těch rodičů, vůbec nedovoluje nebo nepřipouští, aby se mělo něco domluvit, oni chtějí v podstatě diktát. Nadiktovat svůj koncept a tady, v podstatě v takovejchhle případech je taky skoro žádná šance, aby ten mediátor tomu prospěl.

Já: Otázka č. 5 – Jak může mediace ovlivnit účastníky mediace po rozvodu?

R1: No, pokud to všechno běží jakoby dobře, souladně, tak vlastně to může vytvořit dobrý vztahy, jakoby zdravý vztahy a vlastně ty zdravý vztahy a stavy se projektují k dětem. Takže vlastně to prožívání, vlastně ty partneři, ty rodiče a jsou schopni to odpracovat a dát spolu do pořádku ten pohled, hledání té cesty prospěchu pro své děti, tak vlastně největší prospěch je, že jsou schopni se domluvit. A vlastně ta dohoda, ta schopnost domlouvání se nám potom dál vyplácí, protože na té cestě v životě, která je dlouhá, každá další okolnost, je-li dohodou, takže prospívá tomu, aby věci šly dobře.

Já: Otázka č. 6 – Jak může mediace ovlivnit blízké rodinné příslušníky účastníků mediace po rozvodu?

R1: Ty, samozřejmě rozvod se dotýká té široký rodiny. Postupuje vlastně do všech oblastí, a když se vyspraví vlastně ty vztahy hlavních aktérů, což jsou ty rodiče a sníží se nějaká emocionalita, a můžeme jako nahlížet reálně na ty procesy, které se teďko dějou, a co se kolem nás děje vlastně přináší prospěch i v té komunikaci k tomu širšímu okolí, protože v té chvíli vlastně jsme schopní lépe přijímat různé názory, slyšet nějaké věci, které bychom v nějaký emocionální vlně nebyli schopni vůbec připustit, nebo bysme o nich vůbec nechtěli mluvit. Takže ve chvíli, kdy rodiče jsou v nějakým lepším uspořádání, tak samozřejmě se to promítá především směrem k dětem, ale i tomu širšímu okolí.

Já: Otázka č. 7 – Jak může mediace ovlivnit širší okolí účastníků mediace po rozvodu?

Dodala jsem: To znamená v práci

R1: Je to nějaká, kdybych to měl říct, tak samozřejmě jednak je potřeba vždycky u toho uvažovat o nějakým časovým pásmu. Nemůžeme si myslet, že něco, co má charakter rozvodu, nebo rozchodu partnerů nebo rodičů, tak je velmi zásadní otřes v tom životě toho člověka, tak si nemůžeme myslet, že to pomine v nějaký krátký době, je třeba o tom uvažovat jako o procesu, že to je nějaká cesta a samozřejmě, když se to daří to vyspravení těch vztahů a toho všeho okolo, tak samozřejmě i v tom pracovním i v tom dalším prostředí ten člověk vykazuje známky větší psychické odolnosti, vstřícnosti,

kompetencí, prostě se mu vlastně všechno bych řek... celej život, v plným rozsahu se mu zlepšuje, to znamená i v tom profesním uspořádání.

Já: Otázka č. 8 – Čím může být mediace užitečná pro soudce?

R1: Já si myslím, že jim přináší nákej prospěch v tom, že ty rodiče jsou schopni se dohodnout. A samozřejmě pro soud, dohoda rodičů je vždycky vlastně něco, co ten soud rád slyší, o co se může opřít. Takže je-li dohoda, tak ten soud má usnadněnou práci a v podstatě je stále péče o děti a o výchovu stále v rukou těch rodičů. Je-li dohoda. Ve chvíli, kdy z nákých důvodů to nejde, jak jsem řekl z důvodů animozity, tak soud je v hrozně těžký situaci, protože soud má sice nástroje, kterými může udělat soudně znalecký posudky a tak dále... jednak to stojí peníze, jednak to prodlouží celou tu dobu toho řízení a jednak ten výstup už potom není v rukou rodičů, to znamená o tom, jak bude uspořádán život jejich dětí rozhoduje někdo jinej. A to já shledávám, jestliže ty rodiče si to nechají tohle vzít, tak vlastně delegují část rodičovské kompetence tomu soudu a ten soud vlastně, když bych to takhle řek, to není psychologická instituce, která musí udělat nějaký výstup, který nemusí být ideální.

Já: Otázka č. 9 – Čím může být mediace užitečná pro terapeutu?

R1: Já myslím, že pokud máte na mysli, že ještě ty rodiče sami choděj do terapie, a máte dojem v tomhle smyslu, nebo spíš terapeutu, kteří jsou v roli těch mediátorů?

Já: Spíš terapeuti, kteří pracují s těmi rodiči...

R1: Ve chvíli, kdy je mediace úspěšná, tak v tý chvíli vlastně i pro ty terapeutu se potom lépe pracuje s tím člověkem. Protože on vlastně vyřešil nebo podařilo se mu řešit náký zásadní úkoly, trable svého života a samozřejmě terapie je o tom, abychom měli dobrý prožívání, abychom byli spokojeni ve svém životě, aby nás život těšil a v podstatě tohle jde přímo na ruku tomu konceptu. Takže ve chvíli, kdy v tom mediačním prostoru dochází k té úlevě, není tam to napětí mezi těmi rodiči a je tam náký dobrý uspořádání, tak se to pochopitelně promítá i do toho terapeutického prostoru potom dál.

Já: Otázka č. 10 – Čím může být mediace užitečná pro OSPOD?

R1: OSPOD je ve velmi těžký situaci, protože případy, které dostávají pracovníci OSPODu, tak vykazují velký známky, bych řek... odborný přípravy těch lidí, protože oni se dostávají do velmi složitých kauz, které ale nemají charakter černobílý. Není to nějaká kolej toho správného, oni tam musí zvažovat spoustu okolností, třeba okolo těch dětí atd., a samozřejmě když do té jejich těžké práce vstoupí někdo, kdo zase sníží práh tý emoční vlny, dokáže tam zvědomit, zpřehlednit, co tam teda, vlastně aby se ty rodiče podívali, co to dělají, co to přináší jejich dětem a dokáží nějak přemýšlet

a znova jako by nahlížel na to, jak prospějí svým dětem, tak samozřejmě tenhle proces velmi prospívá i tomu OSPODu, protože ty, ty tlaky a přepětí, které se tam protínají do té komunikace pracovníků OSPODu s rodiči, tak se samozřejmě mírní, mají samozřejmě potom jiný pohled.

Já: Otázka č. 11 – Čím může být mediace užitečná pro advokáty?

R1: Víte co, já jsem zažil ve své praxi, že skutečně i advokáti byli velmi konstruktivní a dokázali v podstatě i u rodičů, kteří vlastně jakoby šli nějakou cestou, kdy chtěli jednoznačně prosadit svůj zájem, zájem rodiče, tak jsem se setkal s tím, že skutečně i oni brzdili svými brzdícími mechanismy a v podstatě těm rodičům říkali, že ta dohoda je to lepší řešení, než nějaká invaze proti tomu druhému rodiči, takže samozřejmě jako v týdletý skupině je třeba nahlížet na to, jak který jo, jak kteří. Zažil jsem ty konstruktivní, zažil jsem bohužel i ty, kteří jdou na ruku tomu egu, kdy posilují to, „vždyť my ten spor vyhráme, to neřešte, to půjde přesně, jak vy si přejete, a samozřejmě vydávají ty rodiče do války, do boje u toho soudu, aby ten rodič a jeho koncepce, kterou on tam předloží s tím právním zástupce, aby vyhrála. Takže já se vracím k tomu, že tohle se asi bude dít, a úplně se nestane, že určitý typy lidí nepůjdou touhle cestou, že budou vyhledávat toho svého právního zástupce a budou chtít jakoby ty spory na té právní cestě jako vyhrát. Na druhou stranu si myslím, že pokud by se dělalo nějaký cílený vzdělávání pro tyto odborníky, takže by bylo velmi užitečné, kdyby byla možnost s tím mediátorem spolupracovat, jo, to znamená, že kdyby se našla nějaká cesta, kdybychom ty věci mohli dělat spolu. A já jsem tady naznačil, že ve své praxi jsem to zažil a že vlastně paradoxně ty právní zástupci přinášeli potom tu patřičnou konstruktivitu a řekl bych i racionalitu do toho jednání.

Já: Otázka č. 12 – Jak propagovat mediaci pro rozvádějící se/rozcházející se?

R1: Já si hlavně myslím, že opravdu důležitý, aby tady za námi byly kauzy, které se podařilo úspěšně vyřešit, tou cestou mediace a v té chvíli, to Vás ujišťuju, ty rodiče si to nenechají pro sebe a že o tom budou mluvit ve svém okolí, s blízkými, kteří se třeba octnou v podobné situaci a vlastně to je to nejlepší doporučení, když to říká někdo, kdo sám něco podobného prožil a s důvěrou potom to může delegovat nebo doporučit někomu dalšímu a v té chvíli ta osoba na to nejlíp slyší, je to identický, je to opravdový. Všechno ostatní je trochu přes ruku, vždycky to má charakter, jak to udělat, že v té chvíli může být ten člověk zasažen tak silně emočně, že k němu ty informace nepřicházejí. Takže za mě je potřeba, aby to šlo vícero kanály, aby to mělo nějakou písemnou formu, aby si to člověk mohl přečíst, aby se to dozvídal na těch místech, kde jedná, např. na OSPODu, to znamená skutečně, aby mu to bylo nabídnuto jako nabídka ústní i písemná a aby k tomu byly jednoduché materiály, aby si je mohl člověk přečíst.

4 Diskuze

Co se týče výsledků kvalitativního výzkumu, tak převážná část respondentů odpověděla tak, že se mi potvrdily moje základní hypotézy, a to:

- a) Že mediace je důležitá pro rozvádějící se či rozcházející se partnery, a to zejména proto, že rozvod či rozchod jsou velmi emočně náročná období pro hlavní aktéry a jejich okolí. To, že mediace pracuje s emocemi účastníků, vezme v úvahu jejich rozpoložení a zranění, dává oběma účastníkům stejný prostor, je dobrovolná a podporuje je v nalezení dohody (Plamínek, 2013) a dovolí také do budoucna lepší vztahy a lepší vzájemnou komunikaci.
- b) Že zdravá osobnost mediátora je nezbytnou podmínkou pro úspěch v mediaci, jakož i jeho znalosti mediačních technik.
- c) Že mediace je vhodná pro všechny, kteří mají zájem řešit konflikt smírnou cestou, kteří na to mají vzít svoji zodpovědnost do svých rukou.
- d) Že mediace je přínosná pro profese, které s ní přicházejí do kontaktu (advokáti, OSPOD, soudci i terapeuti).
- e) Že nejlepší osvětou je doporučení od důvěryhodné osoby.
- f) Že mediace v rozvodovém řízení má pozitivní vliv na účastníky mediace a jejich okolí.

Zde si přeji rozebírat každý bod zvlášť a porovnat vybrané body s informacemi, které jsem získala z velmi komplexní práce Holé & Urbanové (2021).

Ad a) Holá & Urbanová (2021, s. 54) ⁴⁾ konstatuje: „Důležitým výstupem mediace je uzavření dohody...V občanských sporech je podle zahraničních studií mediace poměrně úspěšná. Wall, Stark a Standiferová uvádějí průměrnou úspěšnost uzavření dohody (pokud už je k mediaci přistoupeno) v 80. letech 60 %, v 90. letech již 75 % ²⁾. V oblasti rozvodové mediace Irving a Benjamin uvádějí 76% úspěšnost mediace⁵⁾.“

Respondenti považují mediaci v rozvodovém řízení za důležitou a dalším potvrzením této důležitosti je, že když je k mediaci přistoupeno, tak jsou její výsledky – dosažení dohody významné. Znamená to tedy, že mimo to, že je často uzavřena dohoda, tak účastníci mediace jsou podle respondentů také obohaceni o další pozitivní zkušenost, která jim přinese lepší budoucí vztahy a lepší připravenost na řešení dalších konfliktů. Konflikty, jak již bylo řečeno výše, jsou totiž přirozenou součástí života a jejich zvládnutí pomáhá k větší spokojenosti.

⁴⁾ (Wall, Stark & Standifer, 2001).

⁵⁾ (Irving & Benjamin, 1992).

Ad b) Kvality mediátora jsou důležitou součástí úspěšnosti mediace. Moje výzkumná otázka mířila spíše na osobnostní kvality mediátora; odpovědi respondentů se pak týkaly jak osobnostních kvalit (empatie, otevřenosti, pozitivního nastavení, empatie, respektu...), tak také znalostí správných komunikačních technik.

Co se týče jiných studií, našla jsem studii týkající se důležitosti kritérií hodnocení kvality činnosti zapsaného mediátora a následující výsledky v odpovědích na výzkum Univerzity Palackého v Olomouci v partnerství s Masarykovou univerzitou Brno na téma Mediace (UPO v partnerství s MUB).

Na otázku – „Jak důležitá jsou podle Vás následující kritéria hodnocení kvality činnosti zapsaného mediátora? – byly možné odpovědi a) velmi důležité, b) celkem důležité, c) ne moc důležité a za d) vůbec ne důležité. Rotace položek 1) úspěšnost v dosahování dohod, 2) schopnost řešit obtížné spory, 3) rychlost práce, 4) přívětivost jednání, 5) kvalifikace a za 6) počet případů (Holá & Urbanová, 2021, s. 337).

Tato studie byla tvořena s následujícími respondenty, kteří provádějí mediaci, a to zapsanými mediátory (ZM), advokáty (A) a soudci (S).

Co se týče komentáře k výsledkům tohoto výzkumu, tak cituji: „v otázce hodnocení kvality panuje mezi skupinami respondentů značná shoda. Přičemž největší důležitost přikládají „schopnosti řešit obtížné spory“, následované „přívětivostí jednání“ a „kvalifikací mediátora“. Skokově nižší důležitost je přikládána pouze „počtu případů“ (Holá & Urbanová, 2021, s. 154).

Mohu tedy konstatovat, že jak v mém kvalitativním výzkumu u respondentů mé bakalářské práce, tak i u tohoto kvantitativního výzkumu (UPO v partnerství s MUB) došlo ke shodě, že důležitými kvalitami jsou vzdělání, kam patří také komunikační schopnosti a také přívětivý přístup, jehož součástí je pozitivní nastavení, empatie, otevřenost a další.

Ad c) Co se týče výzkumné otázky č. 2 a 3 týkající se toho, pro které typy klientů je mediace vhodná a pro které vhodná není, jsem našla kvalitativní studii polostrukturovaného rozhovoru se soudci, advokáty a zapsanými mediátory (UPO v partnerství s MUB) (Holá & Urbanová, 2021).

Výzkumné téma se týkalo „Oblasti působnosti“ a mě zajímala výzkumná otázka: Pro které typy sporů je mediace nevhodná?

Když se zaměřím na odpovědi na tuto otázku – „Pro které typy sporů je mediace nevhodná?“ – tak „ZM většinou soudí, že nejsou typy sporů nevhodné k mediaci, kromě sporů o bagatelní částky, nemajetkové újmy, např. osobnostní právo a podobně (Holá & Urbanová, 2021, s. 201).

Co se týče hodnocení advokátů: „Všechno záleží na osobní zkušenosti nebo na tom, co advokát

slyšel od jiných advokátů. Ten, kdo má dobrou zkušenost, pochopitelně mluví o mediaci pozitivně. Zcela specificky advokáti posuzují opatrovnické spory, které považují za velmi vhodné pro mediaci, pokud ovšem konflikt není příliš vyhocený a rodiče se chtějí dohodnout“ (Holá & Urbanová, 2021, s. 277). Co se týče odpovědí na vhodné spory ze strany soudců, „komunikační partneři považují za vhodné a žádoucí pro využití mimosoudního řešení téměř všechny typy sporů, pokud se neobjevuje patologie“ (Holá & Urbanová, 2021, s. 229).

Mohu tedy z výše uvedeného a mé výzkumné práce konstatovat, že i když má výzkumná otázka (VO) byla zaměřena na vhodnost/nevhodnost mediace pro klienty a VO studie UPO v partnerství s MUB se týkala vhodnosti sporů, je možné nalézt shody v tom, že většina sporů, které chtějí hlavní aktéři řešit a neobjevuje se u nich patologie, je vhodná pro mediaci.

Ad d) Mimo vyjádřený přínos mediace pro advokáta, soudce, rodinného terapeuta a OSPOD si přeji ještě podtrhnout respondenty vyslovenou provázanost mezi těmito profesemi.

Navíc dle mých informací po několika setkáních s terapeuty (T), soudci (S), vedoucími OSPOD (O), mediátory (M) a advokáty (A), které jsem získala v rámci přípravy projektu www.vasrozvod.cz, se mi tato provázanost potvrdila.

Získala jsem následující informace:

- Když můj klient řeší mimo svou péči o duši také rozvod či rozchod, často nevím, co mu poradit a kam ho směřovat (T).
- Když s klienty, kteří se rozvádí či rozchází dokončím dohodu, často nevím, kam ho směřovat, aby se tato připravila k podání k soudu (M).
- Existoval projekt financovaný EU, týkající se spojení terapie a mediace. Když klienti před mediací prošli terapií, výsledky mediace byly výrazně vyšší (M, T).
- Když je vytvořena dohoda mediátorem, stává se, že advokát ji „smete ze stolu“ (M, T, O).
- My si nepřejeme dělat rodinné právo, je to „bahno“, mnoho emocí, 4hodinové hádky... není to moc o právu, ale spíše o zvládnání emocí. Když se klienti dohodnou a my to jen sepíšeme, tak je to pro nás nejlepší práce (A).
- Když máme připravenou dohodu, je to pro nás nejlepší řešení sporu, nejrychlejší, jednoduché (A, S, O).
- Když mě klient advokátní kanceláře požádá o pomoc při rozvodu, zasílám ho ke kolegům, neboť nevím, kam jinam ho zaslat (A).

I když jsem se ve svých VO výzkumného tématu č. 5 neptala přímo na provázanost mezi těmito profesemi, tak většina respondentů o této návaznosti sama hovořila. To mě jen utvrdilo ve správnosti nabídky služeb v našem projektu www.vasrozvod.cz, kde jsme tyto profese spojili a připravili komplexní podporu pro rozvádějící se páry.

O této provázanosti hovoří také Holá & Urbanová (2021, s. 95): „Práce interdisciplinární spolupráce profesí v mediaci zohledňuje situaci jedinců dotčených konfliktem se zaměřením na dosažení pozitivních změn v jejich životě. ... Účelem interdisciplinární spolupráce je efektivnější řešení případů, znalost a vymezení kompetencí jednotlivých odborníků a organizací, včetně prohlubování vzájemných kontaktů.“

Na tomto místě si přeji také konstatovat, že jsem si uvědomila během rozhovorů, že má otázka týkající se užitečnosti mediace pro terapeuta nebyla pro většinu respondentů pochopitelná. Proto jsem musela tuto otázku upřesnit a doplnit, což je však také součástí polostrukturovaného rozhovoru.

Ad e) Znalost mediace je dle studie UPO v partnerství s MUB v Dotazníku pro veřejnost velmi malá. Těmito institucemi bylo vyhotoveno dotazníkové šetření mimo jiné na otázku: „Co je podle Vás mediace?“ s možnostmi odpovědí:

- Způsob mimosoudního řešení sporů;
- Vyjádření názoru na aktuální společenské téma;
- Metoda nabídky nového výrobku;
- Proces prosazování nových pravidel;
- Neslyšel/a jsem, nedokážu si vzpomenout.

Správnou definici vybralo asi 34 % respondentů s tím, že můžeme také předpokládat, že část z této třetiny dotazovaných odpověď spíše uhádla, než věděla.

Moje výzkumná otázka této bakalářské práce se zaměřila na to, jak osvětu a propagaci dělat. Myslím, že nyní, kdybych znovu dělala podobný výzkum, tak bych také položila otázku respondentům, zda si myslí, že veřejnost dostatečně zná pojem mediace a mohla bych můj kvalitativní výzkum porovnat s kvantitativním výzkumem pro veřejnost, realizovaným UPO v partnerství s MUB.

Ad f) Vliv mediace při rozvodovém řízení na hlavní aktéry a jejich okolí je subjektivní otázkou týkající se zejména zkušeností respondentů s klienty a následnou informovaností. Logicky lze konstatovat, že když se rozvádějícímu se páru podaří dohodnout na základním rodičovském fungování a také na rozdělení majetku, dochází k uklidnění vztahů, možnosti dalších pozitivních budoucích vztahů a také se tento úspěch promítne do dalšího života aktérů a jejich okolí.

Závěr

Na závěr bych si přála konstatovat, že mediace jakožto způsob mimosoudního řešení sporů je velmi málo známa širokou veřejností. Většina lidí nemá informace o možnosti vyřešení konfliktu touto cestou, a tak bohužel často dochází k eskalaci konfliktu v případě, že každá ze stran si vezme svého vlastního advokáta, nebo nechává konflikt „vyhnít“.

Kdyby veřejnost více věděla o tom, že lze řešit konflikt kultivovaněji, rychleji a s menšími náklady, tak by nedocházelo k tak velkému poškozování dětí a častým depresivním stavům hlavních aktérů.

Navíc, jak již bylo uvedeno výše, má mediace velký úspěch v dosažení dohody, tak je opravdu celospolečenskou otázkou, proč není více propagována. Navíc díky mediaci zůstává rozvádějící se pár stále rodiči a nejlépe zná svou rodinu a zachovává si svoji vlastní zodpovědnost za vyřešení konfliktu.

Je možné také konstatovat, že když je mediace nařízena OSPODem či soudem, ztrácí jeden ze základních rysů, a to dobrovolnost.

Na základě studie literatury i výsledků mého výzkumu je možné konstatovat, že úspěšná mediace v rozvodovém řízení je přínosem jak pro klienty, tak také pro profesu, jejichž klienty jsou rozvádějící se či rozcházející se páry. Interdisciplinarita pak dovoluje větší úspěch mediace a účinnější vyřešení konfliktu.

Dále je možné konstatovat, že je vhodná téměř pro všechny klienty, kteří se chtějí dohodnout, výjimkou jsou některé patologie.

Co se týká kvalit mediátora, tak bych chtěla dodat, že by měl mít velké znalosti v oblasti psychologie, nejlépe by pak měl absolvovat psychoterapeutický sebezkušenostní výcvik a dobře se znát, být celistvou, zralou osobností. Měl by znát vývojovou psychologii, pedagogiku, životní cykly člověka a fáze rozchodu partnerů.

Bohužel profesu mediátora takové zakotvení nemá, mediátorem se může stát každý absolvent magisterského studia po absolvování mediátorských zkoušek nehledě na to, jak celistvou osobností mediátor je (Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci, 2012).

To může být problematické, neboť to, že budoucí mediátor zvládne zkoušky a techniku, z něj bohužel nedělá vždy účinného mediátora. Dokonce se domnívám, že právník – mediátor i soudce – mediátor, který je velmi pragmatický a zná dobře rodinné právo, je často v rozporu s potřebou znalostí psychologie právě pro rodinné mediace.

Myslím si tedy, že zapsaným mediátorem by měl být zralý člověk, což více zaručí 5letý sebezkušnostní výcvik nežli pragmatický právní přístup.

Ještě si přeji dodat na závěr jedno zamyšlení: co se týče soudců, několikrát bylo konstatováno při mých setkáních, jak soudci samotnými, tak i OSPODem, že čím je soudce mladší, tím více se přiklání při řešení sporů k mediaci. Je to nejspíše tím, že starší soudci pracují podle svých dlouholetých zvyků a zkušeností a mediaci a její význam dostatečně dobře neznají, nebo s ním nemají zkušenosti.

Musím na úplný závěr konstatovat, že práce mě velmi bavila a že jsem se mnoho dozvěděla a potvrdila si správnost mého profesního záměru, kde si přeji ve svém dalším osobním životě pokračovat dělat osvětu mediaci, jako součásti interdisciplinarity.

Seznam literatury

- Duvernois, I. (2016). *Décoder le langage du corp*. Larousse.
- Holá, L. (2003). *Mediace. Způsob řešení mezilidských konfliktů*. Grada Publishing.
- Holá, L. (2011). *Mediace v teorii a praxi*. Grada Publishing.
- Holá, L., & Urbanová, M. (2021). *Mediace v praxi optikou empirického výzkumu*. Wolters Kluwer.
- Holá, L., et al. (2013). *Mediace a možnosti využití v praxi*. Grada Publishing.
- Irving, H., & Benjamin, M. (1992). An Evaluation of proces and outcome in a private family mediation service. *Mediation Quartely*, 10(1), 35–55.
- Kratochvíl, S. (2006). *Základy psychoterapie*. Portál.
- Křivohlavý, J. (2002). *Konflikty Mezi lidmi*. Portál.
- Kubicová, J., Jusanová, E., & Patera, L. (2006). *Rodinná mediace je prevencí i řešením rodinných a rozvodových sporů*. Resenisporu.cz. <http://resenisporu.cz/publik/uk2006.htm>
- Matoušek, O., et al. (2008). *Metody a řízení sociální práce* (2. vyd.). Portál.
- Matoušek, O., et al. (2013). *Encyklopedie sociální práce*. Portál.
- Matoušek, O., et al. (2015). *Děti a rodiče v rozvodu: Manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Portál.
- Parsons, T. (1959). Some Problems Confronting Sociology as a Profession. *American Sociological Review*, 24(4), 547–556. <http://teorievedy.flu.cas.cz/index.php/tv/article/view/5/3>.
- Patočková, D. (2013) – *Nejlepší je domluvit se, aneb průvodce mediačním procesem*, ALFOM
- Plamínek, J. (2013). *Mediace: Nejúčinnější lék na konflikty*. Grada Publishing.
- Riskin, L., Keating, J. M., Jr., Arnold, T. (1996). *Mediace aneb Jak řešit konflikty*. Pallata.
- Ruiz, D. M. (2001). *Čtyři dohody*. Pragma.
- Ruiz, M. R. (2020). *Čtyři dohody*. Pragma.
- Šišková, T. (2012). *Facilitativní mediace*. Portál.
- Šišková, T. (2016). *Průvodce rodinnou mediací*. Portál.

Vrabcová, D. (2015). *Mediace jako Profese*, Diplomová práce 2015

Wall, J., Stark, J., & Standifer, R. (2001). Mediation: A Current Review and Theory Development. *The Journal of Conflict Resolution*, 45(3), 370–391.

PŘÁVNÍ PŘEDPISY

Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci. (2012). In *Sbírka zákonů*. Praha: Ministerstvo vnitra.

Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě. (2000). Praha: Ministerstvo vnitra.

ONLINE ZDROJE

Asociace mediátorů ČR www.amcr.cz

Cochem : www.cochem.pro

Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 1: Principy mediace.....	26
Obrázek 2: Fáze mediace	27
Tabulka 1: Témata výzkumu	29
Tabulka 2: Charakteristika respondentů	30
Tabulka 3: Konání rozhovorů.....	31
Tabulka 4: Aplikace témat.....	33
Tabulka 5: Pomocná tabulka – reakce respondentů	41

Bibliografické údaje

Jméno a příjmení autorky: Daniela Oliveaová

Studijní program: Sociální práce a sociální politika se zaměřením na komunikaci s aplikovanou psychoterapií

Název práce: Mediace v rozvodovém řízení

Vedoucí práce: PhDr. Dana Vrabcová

Rok dokončení práce: 2023

Počty znaku hlavního textu práce (včetně literatury, bez příloh)

Přímé citace: 44

Ostatní text:

Celkový počet znaků: 124624

**Posudek vedoucího bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Daniela Oliveaová

Obor studia: Sociální práce a sociální politika se zaměřením na komunikaci s aplikovanou psychoterapií

Název práce: Mediace v rozvodovém řízení

Vedoucí práce: PhDr. Dana Mikelová Vrabcová

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 51

Počet stránek příloh: 21

Počet titulů v seznamu literatury: 24

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření

(respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	1			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny

(citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

(jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	1			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	1			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice

(samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucí práce)

	1			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

	1			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	1			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

* nehodící se škrtněte

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	1			
Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)	1			

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

- 1) Co autorku práce v rozhovorech nejvíce zaujalo?
- 2) Jaký přínos využívání mediace v oblasti rozvodové problematiky autorka vnímá za nejpodstatnější pro jednotlivé profesionály ?
- 3) Jak by podle autorky vypadal ideální stav zapojení mediace do systému podpory rodin, aby přinesla co největší užitek klientům a také jednotlivým profesionálům ?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

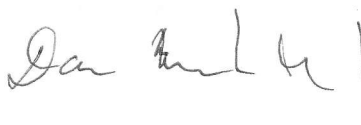
Bakalářská práce ukazuje, že studentka originálně, samostatně a aktivně uchopila téma mediace. Janě formulovala plánovaný záměr a cíl práce, tedy zjistit význam mediace při rozvodovém řízení z pohledu profesionálů zaměřených na podporu rodiny v krizových situacích, především při rozpadu rodiny, tedy na rodinného terapeuta, mediátora, pracovníka OSPODu, advokáta a soudce. Autorka se zaměřila na přístup těchto profesionálů k mediaci a popis přínosu mediace pro klienty a profesionály. Přestože práce je založena na teoretickém rozboru dostupné literatury o mediaci a dále na výsledcích kvalitativního výzkumu technikou polostrukturovaného rozhovoru, jsou výsledky jasné a pregnantně formulované. Ve své práci přehledně zanalyzovala odpovědi respondentů, jejich možné shody v odpovědích i rozdílné pohledy na probíraná témata. Autorka využívá jak literaturu českou, tak i zahraniční a sledovala i materiály na webových portálech, získala tak přehled o daném tématu. Je vidět, že se orientuje v tématu, dobře jej zná, sleduje teoretické diskuze, metodické popisy i definice. Její poznatky z praxe se opírají o reálné skutečnosti. To vše dohromady jí umožňuje systémový vhled do sledovaného tématu. Studující prokázala schopnost samostatného tvůrčího zpracování tématu mediace na požadované obsahové a metodologické úrovni.

Doporučení k obhajobě:

doporučuji

Navrhovaná klasifikace: Práci hodnotím jako výbornou.

Datum, podpis: 23.5.2023, Dana Mikelová Vrabcová

* nehodící se škrtněte

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – nespěšl/a

**Posudek oponenta bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: **Daniela Oliveaová**

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: **Mediace v rozvodovém řízení**

Oponent práce: PhDr. Hana Hejrná

Technické parametry práce:

Počet znaků textu (bez příloh): 93578

Počet stránek příloh: 22

Počet titulů v seznamu literatury: 24

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

		x		
--	--	---	--	--

Oborová příslušnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		x		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		x		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		x		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

		x		
--	--	---	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		x		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

			x	
--	--	--	---	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešení problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

x				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

		x		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

		x		
--	--	---	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Návaznost kapitol a subkapitol

		x		
--	--	---	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

			x	
--	--	--	---	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

			x	
--	--	--	---	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

--

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

<p>BP má dvě hlavní části – teoretickou a praktickou. ”</p> <p>V Úvodu autorka sděluje svou motivaci k výběru tématu své BP. Zde bych měla zásadní připomínku. Vzhledem k tomu, že autorka není anonymní, jsou osoby blízké také identifikovatelné. Pro odbornou práci, kterou BP je, je nutno dodržovat etické aspekty. V této souvislosti spatřuji jako nevhodné podrobné uvedení problémů ze soukromého života, zvláště, týká-li se její dcery v emočně vypjatém období. Zároveň jsou úsměvné překlepy mediace – meditace. Nevhodné je také uvádění jména Dana, zvláště jde-li zároveň o vedoucí práce.</p> <p>V teoretické části uvádí autorka hlavní pojmy a kategorie související s mediací. Uvedení publikace Čtyři dohody jako vzor pro komunikaci v mediaci se jeví jako spíše podnětné než teoretické východisko. Komunikace v souvislosti s mediací má k principům uvedených v této publikaci vztah volnější. Zásady vedení komunikace v mediaci jsou v odborné literatuře dostatečně zpracovány. Parafrázování, zrcadlení a další mediační techniky, autorka neuvádí.</p> <p>V kapitole o rozvodovém řízení není dostatečně osvětleno, z jakého důvodu informace o procesu rozvodu autorka získává od pracovnice soudu a soudce, když jsou k dispozici odborné prameny, ze kterých i tyto odborníci vycházejí.</p> <p>Výzkumné šetření je optimálně připraveno, výzkumné otázky jsou srozumitelné a jsou s cílem výzkumu v souladu. Výběr respondentů je přiléhavý. Přepis rozhovorů však nepatří do výzkumné části, ale do Příloh.</p> <p>V Diskusi autorka uvádí, že její hypotézy se v podstatě potvrdily. Nutno poukázat na nevhodné použití termínu hypotéza, spíše je přiléhavější termín očekávání. Hypotézy se ověřují v kvantitativním výzkumu, který má k ověřování své metodologické možnosti.</p> <p>Na textu BP je patrné, že autorka má k mediaci jako podpůrnému procesu v obtížných životních situacích, velmi vstřícný vztah a i její konstatování v Závěru, že ji práce nad BP velmi bavila, je uvěřitelné a je také dobrým předpokladem k odbornému přístupu k písemné či praktické činnosti. Doporučuji pro další odbornou práci se více soustředit na primární zdroje a vlastní invenci používat v odůvodněných případech.</p> <p>Uvedení zdrojů v textu odpovídá citační normě, použitá odborná literatura je tematicky odpovídající a pro BP v dostatečném rozsahu. Formální úprava požadavkům pro BP také odpovídá, kromě uvedení bibliografických údajů, které jsou neúplné.</p> <p>BP doporučuji k obhajobě. Vzhledem k výše uvedeným připomínkám: hodnotím práci 2-3, dle obhajoby.</p>
--

Doporučení k obhajobě: **doporučuji**

Navrhovaná klasifikace: **2-3**

Datum, podpis: 6.5.2023

PhDr. Hana Hejná